

Maak kennis met

De gemeenschappelijke marktordening in de landbouw

Ontwikkelingen 2013-2014

Dirkzwager
advocaten & notarissen

Disclaimer:

Dit e-book is met de grootste zorg samengesteld. Er kunnen echter geen rechten aan worden ontleend. Dirkzwager advocaten & notarissen N.V. aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor schade die het gevolg is van onjuistheid of onvolledigheid (in de meest ruime zin des woords) van de informatie in dit e-book. Dit e-book is uitsluitend bestemd voor informatiedoeleinden en kan niet worden aangemerkt als een (juridisch) advies in een individuele zaak.

Inhoud

Voorwoord	4
Landbouwcommissaris: landbouwregels moeten simpeler	6
Commissie: geen ruimere uitzondering op het kartelverbod in geval van marktverstoring in de landbouw	9
Hof bevestigt uitspraak van gerecht in FresQ zaak	11
Geen nationale mededingingsregels voor de landbouw, wel een handleiding	14
Nieuwe noodsteun uit Brussel voor groente en fruit	17
Tijdelijke steunmaatregelen voor telers van groenten en fruit	20
Boycot van landbouwproducten en het kartelverbod	24
Afvalverwerker geen belanghebbende bij GMO-subsidie voor afvalverwerking	27
Meer ruimte voor gezamenlijke verkoop in de landbouw	29
GMO-subsidie en kennelijke fouten in de steunaanvraag	31
Uitvoeringsverordening GMO ten aanzien van de sector groenten en fruit gewijzigd	34
CBB: Voorafgaande melding voor uit de markt nemen van producten noodzakelijk	37
Is aanbodbundeling ook zonder GMO-erkenning toegestaan?	40
Het belang van regie over de afzet in de sector groenten en fruit	43
Intrekking erkenning FresQ niet geschorst	46
Regeling uitvoering GMO groenten en fruit gepubliceerd	49
Regie over de afzet en uitbesteding: het Hof van Justitie geeft uitleg in de zaak Fruition	52
Productschap Tuinbouw stelde ten onrechte verzoek om EHEC-steun buiten behandeling	55
Gerecht: FresQ had geen regie over de afzet	58
CBB: Productschap Tuinbouw heeft terecht erkenning van Batavia ingetrokken	61
Geen GMO-subsidie meer voor verwerking van groenten en fruit	64
Regie over de afzet en uitbesteding: conclusie van de A-G in de zaak Fruition	67
Commissie lanceert onderzoek naar keuze en innovatie in de voedselsector	71
Over de auteur	74
Over Dirkzwager	74

Voorwoord

Met de oprichting van de Europese Economische Gemeenschap (EEG) werd ook een gemeenschappelijk landbouwbeleid (hierna: "het GLB") geïntroduceerd. Teneinde de doelstellingen van het GLB te bereiken, dient er een gemeenschappelijke ordening van de landbouwmarkten tot stand te worden gebracht die naar gelang de producten verschillende vormen kan aannemen. De Europese wetgever heeft voor de meeste producenten na verloop van tijd een gemeenschappelijke marktordening (hierna: "de GMO") gerealiseerd, zo ook voor groenten en fruit. Inmiddels zijn de meeste GMO's samengevoegd in één verordening. Alleen de GMO voor visserij- en aquacultuurproducten is nog een afzonderlijke GMO.

In de sector groente en fruit vervullen erkende producentenorganisaties al sinds geruime tijd een spilfunctie. Zij dienen ervoor te zorgen dat de prijzen voor groente en fruit worden gestabiliseerd door het aanbod te concentreren (de zogenaamde aanbodbundeling) en vraag en aanbod beter op elkaar af te stemmen. De voornaamste activiteit van een producentenorganisatie is daarom het concentreren en het afzetten van de producten die haar leden telen. Als producentenorganisaties hun taak niet goed uitoefenen kan dat vervelende consequenties hebben.

Sinds de invoering van Verordening 1308/2013 is de erkenning van producentenorganisaties niet langer voorbehouden aan de producentenorganisaties die actief zijn in de sector groenten en fruit. Voor alle producten die onder Verordening 1308/2013 vallen kunnen producentenorganisaties in aanmerking komen voor erkenning.

Gelet op het specifieke karakter van de landbouw werd er bij de oprichting van de EEG voor gekozen om de mededingingsregels voorlopig niet van toepassing te verklaren op de landbouw. De Europese Raad kreeg de opdracht om een afzonderlijke mededingingsregeling voor de landbouwsector te ontwerpen. Deze regeling kwam er in 1962. Inmiddels is deze regeling een aantal malen gewijzigd. Inmiddels bestaan er verschillende regimes naast elkaar.

In 2013 en 2014 is er heel wat gebeurd op het gebied van de GMO in de landbouw in het algemeen en in de sector groenten en fruit in het bijzonder. Op onze kennispagina zijn diverse artikelen verschenen waarin de hiervoor bedoelde gebeurtenissen zijn beschreven en van commentaar zijn voorzien. In deze digitale publicatie treft u alle artikelen van de voornoemde kennispagina gebundeld aan.

We beginnen met de meest recente artikelen.

Binnen de vakgroep Aanbesteding, Mededinging en Staatssteun zijn drie specialisten werkzaam die u alles kunnen vertellen over de GMO in de landbouw. Heeft u een vraag die u graag persoonlijk beantwoord ziet, dan kunt u altijd contact opnemen met een van de leden van de vakgroep Aanbesteding, Mededinging, Staatssteun van de sectie Overheid en Vastgoed (zie www.dirkzwagerams.nl).

Landbouwcommissaris: landbouwregels moeten simpeler

17 DECEMBER 2014

Op 3 december 2014 heeft Philip Hogan, de nieuwe Commissaris voor landbouw en plattelandontwikkeling, de Commissie landbouw en plattelandontwikkeling van het Europees Parlement in een toespraak geïnformeerd over zijn prioriteiten in 2015. Zijn topprioriteit is vereenvoudiging van de landbouwregels.

Groei en banen

Volgens Philip Hogan is de landbouw een strategische sector die een belangrijke bijdrage kan leveren aan de nieuwe economische agenda van de EU ([Europa 2020](#)). De toegenomen marktgerichtheid zal de modernisering van de sector stimuleren. Het nieuwe plattelandsbeleid zal investeringen in rurale gebieden stimuleren en het opzetten van bedrijven en innovatieve projecten ondersteunen. In dit kader zal de Commissie er bijvoorbeeld voor zorgen dat agrariërs en met name jonge agrariërs de beschikking krijgen over financiële middelen. Dit moet zorgen voor groei en banen.

Vereenvoudiging

Administratieve lasten brengen niet alleen kosten met zich voor agrariërs en andere marktpartijen, maar kunnen ook zakelijke beslissingen beïnvloeden. De regels moeten daarom simpeler worden en de administratieve lasten moeten worden verlicht. Philip Hogan gaat allereerst zorgen voor stabiliteit en duidelijkheid voor marktpartijen en nationale autoriteiten. De Commissie wil nadrukkelijk luisteren naar praktijkervaringen van partijen die met de regels moeten werken. Ook gaat de Commissie het complete landbouwbeleid uitvoerig screenen teneinde terreinen en elementen te identificeren waar regels vereenvoudigd kunnen worden en die, in overeenstemming met het [subsidiariteitsbeginsel](#), beter aan de lidstaten kunnen worden overgelaten. In afwachting van deze screening gaat de Commissie de komende maanden al op vier terreinen aan de slag:

- Elk wetsvoorstel dat op tafel ligt zal moeten bijdragen aan de noodzakelijke vereenvoudiging.
- Meer dan 200 uitvoeringsverordeningen van de Commissie zullen in het kader van het [Gemeenschappelijk landbouwbeleid \(GLB\)](#) worden herzien. Hier heeft

Philip Hogan naar eigen zeggen hoge verwachtingen van.

- Ten aanzien van het stelsel van directe betalingen zal de Commissie de regels voor ecologische aandachtsgebieden een jaar na de invoering ervan evalueren.
- Philip Hogan wil ook gaan kijken naar de regels voor beschermde geografische aanduidingen. Deze aanduidingen vergroten zijns inziens de verdien capaciteit van agrariërs en zorgt ervoor dat in rurale gebieden banen behouden blijven.

Russische boycot

Philip Hogan stelt dat hij zich er van bewust is dat de economische vooruitzichten voor de handel in sommige producten die door de Russische boycot zijn getroffen, niet goed zijn. Desalniettemin is hij van mening dat de Commissie snel en adequaat is opgetreden. Hoewel de Commissie de situatie nauwlettend blijft volgen, moeten de problemen volgens Philip Hogan ook niet worden overtrokken. Als september 2014 vergeleken wordt met september 2013, dan moet worden geconstateerd dat de export met bijna 500 miljoen euro is gestegen. Gesteund door een zwakke euro, laat dit volgens Philip Hogan zien dat de EU in staat is nieuwe afzetgebieden te vinden voor haar producten.

Voedselketen

Dat de voedselketen niet probleemloos functioneert, wordt door Philip Hogan niet ontkend. De snelle concentratie van de detailhandel en de verwerkende industrie heeft volgens hem geresulteerd in een ongelijke onderhandelingspositie ten opzichte van een groot aantal agrariërs. De inspanningen om deze ongelijke onderhandelingspositie aan te pakken moeten geïntensiveerd worden. In dit kader wil Philip Hogan samen met zijn collega's de problemen aanpakken en zo de verdeling van de toegevoegde in de voedselvoorzieningsketen waarde verbeteren.

Commentaar

Met ingang van 1 januari 2014 is een nieuwe periode van het GLB ingegaan dat loopt tot en met 2020. Aan dit nieuwe beleid is veel voorbereiding vooraf gegaan. Reeds in 2010 kwam de Commissie met een nota over de toekomst van het GLB. Pas na jaren van onderhandelen zijn de lidstaten en het Europees Parlement het eindelijk eind 2013 eens geworden over hervorming van het GLB. Vanuit deze achtergrond is de toespraak van Philip Hogan opmerkelijk te noemen. Kennelijk zijn de doorgevoerde hervormingen niet voldoende om de bestaande problemen aan te pakken. Ook is de gelegenheid niet te baat genomen om de regelgeving eenvoudiger te maken. Dat de regels ingewikkeld zijn en tot onzekerheid leiden

bij met name agrariërs kan niet worden ontkend. Eenvoudigere regels kunnen zorgen voor meer rechtszekerheid. Dit is dringend nodig. Aan de andere kant is het weer wachten op nieuwe regels en dat gaat mogelijk gepaard met rechtsonzekerheid.

Het is goed dat de Commissie iets gaat doen om de onderhandelingspositie van agrariërs in de voedselketen te verbeteren. Wel moet bedacht worden dat in het in september 2014 gepubliceerde rapport [The economic impact of choice and innovation in the EU food sector](#) er genuanceerder wordt aangekeken tegen de ontwikkelingen in de voedselketen dan Philip Hogan doet. Naar aanleiding van dit rapport heeft Directeur-Generaal mededinging Alexander Italianer er in zijn speech [The Devil is in the Retail](#) bovendien voor gewaarschuwd te algemene conclusies te trekken. Met deze waarschuwing in het achterhoofd is het de vraag welke acties we kunnen verwachten. De toekomst zal het uitwijzen.

Commissie: geen ruimere uitzondering op het kartelverbod in geval van marktverstoring in de landbouw

3 DECEMBER 2014

Enkele Europarlementariërs hebben de Europese Commissie (Commissie) gevraagd of het kartelverbod buiten toepassing kan worden verklaard als sprake is van een ernstige marktverstoring in de landbouw. Het antwoord van de Commissie is helder: in geval van ernstige marktverstoringen in de landbouw kan het kartelverbod enkel buiten toepassing worden als voldaan wordt aan de voorwaarden van artikel 222 Verordening 1308/2013 (de GMO-Verordening). Voor een ruimere toepassing is geen plaats.

De vragen van de Europarlementariërs

Aanleiding voor de vragen van de Europarlementariërs was de Russische boycot. Deze boycot heeft, in de ogen van de getroffen groenten- en fruittelers, geleid tot een ernstige verstoring van de markt voor de door de boycot getroffen groenten en fruit. Artikel 222 GMO-Verordening geeft de Commissie de bevoegdheid om in geval van een dergelijke marktverstoring het kartelverbod tijdelijk buiten toepassing te verklaren. Gelet hierop werden de navolgende vragen gesteld:

- Is de Commissie bereid om een uitvoeringshandeling vast te stellen waarbij tijdelijk van het kartelverbod (artikel 101, lid 1, VWEU) wordt afgeweken om gezamenlijk optreden dat anders in strijd zou zijn met het kartelverbod mogelijk te maken? Wanneer zal de Commissie over deze maatregel beslissen?
- Bestaat de mogelijkheid van een afwijking krachtens artikel 222 GMO-Verordening ook voor niet-aangesloten producenten, niet-erkende producentenorganisaties?
- Kan de Commissie garanderen dat een eventuele tijdelijke afwijking van het kartelverbod daadwerkelijk louter tijdelijk zal zijn en alleen op het Russische invoerverbod van toepassing zal zijn?

Het antwoord van de Commissie

In haar antwoord wijst de Commissie er op dat de in artikel 222 Verordening 1308/2013 GMO geregelde bevoegdheid zeer uitzonderlijk is. De bevoegdheid is

bedoeld om uitvoeringshandelingen vast te stellen die de markt stabiliseren wanneer deze ernstig wordt verstoord. Teneinde artikel 222 Verordening 1308/2013 te kunnen toepassen moet voldaan zijn aan de navolgende voorwaarden:

- Er moet een periode van ernstige marktverstoring zijn.
- De betrokken overeenkomsten en besluiten mogen de goede werking van de interne markt niet ondermijnen, ze mogen uitsluitend tot doel hebben de betrokken sector te stabiliseren en ze moeten tot één of meer acties behoren die in het artikel worden gespecificeerd.
- De Commissie moet reeds andere uitzonderlijke maatregelen hebben getroffen overeenkomstig artikelen 219, 220 en 221 van Verordening 1308/2013 (het gaat daarbij om maatregelen (i) ter bestrijding van marktverstoringen, (ii) waarbij producten in het kader van een openbare interventie zijn aangekocht, of (iii) waarbij steun voor particuliere opslag is verleend).

De tekst van artikel 222 GMO-Verordening maakt duidelijk dat het kartelverbod enkel buiten toepassing kan worden verklaard ten aanzien van acties van erkende producentenorganisaties (ook wel telersverenigingen genoemd), erkende unies van producentenorganisaties en de leden van dergelijke organisaties. Het kartelverbod kan volgens de Commissie dus niet buiten toepassing worden verklaard voor acties van niet-erkende producentenorganisaties of onafhankelijke producenten.

Een op artikel 222 GMO-Verordening gebaseerde buitentoepassingverklaring van het kartelverbod dient noodzakelijkerwijs tijdelijk van aard te zijn. De tekst van artikel 222 GMO-Verordening bepaalt uitdrukkelijk dat de maatregel niet langer mag duren dan zes maanden, met een mogelijke verlenging van zes extra maanden.

Commentaar

In de landbouw geldt er een specifiek mededingingsregime. Voor de landbouwproducten die getroffen zijn door de Russische boycot wordt dat thans geregeld in de GMO-Verordening. Deze verordening, die van kracht is sedert 1 januari 2014, introduceerde de mogelijkheid om het kartelverbod buiten toepassing te verklaren in geval van een ernstige marktverstoring. Tot op heden heeft de Commissie nog geen gebruik gemaakt van deze bevoegdheid. De vragen van de Europarlementariërs waren dan ook een uitgelezen kans voor de Commissie om duidelijk te maken op welke wijze zij van de nieuwe bevoegdheid gebruik gaat maken. Helaas stelt het antwoord van de Commissie op dit punt teleur. De Commissie zegt niet meer dan dat zij ieder verzoek om toepassing van artikel 222 GMO-Verordening zorgvuldig zal onderzoeken. Daar moeten we het helaas mee doen.

Hof bevestigt uitspraak van gerecht in FresQ zaak

11 NOVEMBER 2014

In de periode 2004 – 2007 had FresQ voor ongeveer 21 miljoen euro aan GMO-subsidie ontvangen. Na controles onttrok de Commissie deze subsidie aan de communautaire financiering, omdat FresQ geen regie had over de afzet. Het door Nederland hiertegen ingestelde beroep werd door het Gerecht van de EU (Gerecht) bij arrest van 16 september 2013 verworpen. Nederland liet het er niet bij zitten en stelde hoger beroep in. In een arrest van 6 november 2014 wees het Hof van Justitie (Hof) het hoger beroep af. Het besluit van de Commissie is daarmee definitief geworden.

Casus en achtergronden

Voor de casus en achtergronden wordt verwezen naar het artikel Gerecht: FresQ had geen regie over de afzet.

Het oordeel van het Hof

In hoger beroep voerde Nederland een aantal argumenten aan om het arrest van het Gerecht vernietigd te krijgen.

Verlichting van de bewijslast

Volgens het Gerecht moest Nederland bewijzen dat er voldoende gecontroleerd was. Nederland stelde zich op het standpunt dat hiermee de bewijslast van de Commissie ten onrechte was verlicht. Het Hof volgt Nederland hierin niet. De verantwoordelijkheid voor de controles op de betaling van de GMO-subsidie ligt primair bij de lidstaten. De Commissie hoeft slechts na te gaan onder welke omstandigheden de betalingen en controles hebben plaatsgevonden. De Commissie hoeft de ontoereikendheid van deze controles niet uitputtend aan te tonen. Het volstaat dat de Commissie bewijs levert van ernstige en redelijke twijfel omtrent de controles en de cijfers. Het is vervolgens de lidstaat die per geval gedetailleerd en volledig dient te bewijzen dat de controles daadwerkelijk zijn verricht of dat de cijfers juist zijn en, in voorkomend geval, dat de beweringen van de Commissie onjuist zijn. De bewijslast keert dus om zodra de Commissie bewijs voor ernstige en redelijke twijfel heeft overgelegd. Deze omkering leidt er volgens het Hof niet toe dat de betrokken lidstaat in een ongunstigere situatie wordt

gebracht dan de Commissie, aangezien deze lidstaat beter dan de Commissie in staat is om verdere toelichting te geven en relevante bewijzen aan te dragen. Met het Gerecht is het Hof van oordeel dat de Commissie ernstige en redelijke twijfel omtrent de door Nederland uitgevoerde controles mocht koesteren en dat dus op goede gronden bewijslast van de Commissie verlicht mocht worden.

Uitleg van het begrip "personeel"

Op grond van 6 Verordening 1432/2003 (thans artikel 23 Verordening 543/2011) dienen erkende producentenorganisaties onder andere te beschikken over het personeel dat nodig is om er voor te zorgen (i) dat de productie wordt gepland en aan de vraag wordt aangepast, (ii) dat het aanbod van de producten van de leden wordt geconcentreerd en op de markt wordt gebracht en (iii) dat de productiekosten worden geoptimaliseerd en de producentenprijzen worden gestabiliseerd. Volgens Nederland heeft het Gerecht het begrip "personeel" onjuist uitgelegd door gedetacheerd personeel niet als personeel van de producentenorganisatie aan te merken. Ook hierin volgt het Hof Nederland niet. Het Hof wijst erop dat het Gerecht zich heeft gebaseerd op de feitelijke vaststellingen van de Commissie dat het gedetacheerde personeel "*uitsluitend de instructies van [de] teler opvolgt*" en "*onder gezag blijft staan van de teler, van wie het afhangt en wiens instructies het moet uitvoeren*". Deze feitelijke vaststellingen heeft Nederland niet betwist. Zodoende heeft het Gerecht het begrip "personeel" niet verkeerd uitgelegd.

Intrekking van de erkenning

In de visie van Nederland had de Commissie de aan FresQ verleende GMO-subsidie niet aan de communautaire financiering kunnen onttrekken, omdat Nederland de erkenning van FresQ niet had ingetrokken. Het Hof wijst erop dat producentenorganisatie slechts voor GMO-subsidie in aanmerking kan komen als deze organisatie aan de erkenningscriteria voldoet. Een producentenorganisatie die weliswaar is erkend, maar die niet aan de erkenningscriteria voldoet kan geen aanspraak maken op GMO-subsidie. Hierbij is het niet relevant of de lidstaat in kwestie de erkenning heeft ingetrokken. De weigering om uitgaven te financieren die in strijd met het Unierecht zijn verricht, mag volgens het Hof namelijk niet afhangen van de vraag of de nationale autoriteiten de erkenning hebben ingetrokken. Anders zou de mogelijkheid om financiering te weigeren, afhangen van een beslissing van de nationale autoriteiten.

Evenredigheid

In de onderhavige zaak hadden slechts enkele leden van FresQ zich onttrokken aan de regie die FresQ op grond van erkenningscriteria over de afzet moest

hebben. Omdat de regie over de afzet slechts in beperkte mate was ontdoken zou het Gerecht het evenredigheidsbeginsel hebben geschonden door de totaal ontvangen GMO-subsidie aan de communautaire financiering te onttrekken. Het Hof maakt korte metten met deze Nederlandse stelling. Een producentenorganisatie kan slechts voor GMO-subsidie in aanmerking komen als zij als zodanig erkend is. Om voor erkenning in aanmerking te komen moet de producentenorganisatie in haar geheel aan de erkenningscriteria voldoen. Dus ook als een producentenorganisatie ten dele niet voldoet aan de erkenningscriteria, kan geen aanspraak worden gemaakt op GMO-subsidie. Van schending van het evenredigheidsbeginsel was dus geen sprake.

Slot

De door Nederlandse aangevoerde argumenten verbazen enigszins. Reeds in 2009 werd de erkenning van de Nederlandse producentenorganisatie Batavia geschorst door het Productschap Tuinbouw, destijds de bevoegde Nederlandse toezichthouder. De reden was ook hier een gebrekkige regie over de afzet. In die zaak verkochten enkele telers zelf de eigen producten buiten Batavia om. Batavia maakte bezwaar tegen de schorsing en vraagt een voorlopige voorziening. Volgens Batavia zou het buiten haar om verkopen van producten niet als een ernstige overtreding van de erkenningscriteria zijn aan te merken. Als het al een ernstige overtreding zou zijn, dan was er geen grond de erkenning volledig te schorsen. De geconstateerde tekortkoming had immers enkel betrekking op fruit en met fruit werd slechts 12,5 % van de totale omzet behaald. De argumenten van Batavia troffen geen doel. De voorzitter van het College van Beroep voor het Bedrijfsleven weigert de gevraagde voorlopige voorziening in de [uitspraak van 22 juni 2010](#). Er was wel degelijk sprake van een ernstige overtreding. Bovendien is een gedeeltelijke schorsing van de erkenning op grond van de GMO-regels niet mogelijk. Batavia was immers erkend voor zowel groenten als fruit.

Geen nationale mededingingsregels voor de landbouw, wel een handleiding

5 NOVEMBER 2014

In de initiatiefnota “Een eerlijke boterham, over het versterken van de voedselketen” roept het Kamerlid Geurts het kabinet onder andere op om te regelen dat producentenorganisaties afspraken kunnen maken met gebruikmaking van de in de gemeenschappelijke marktordening (GMO) geregelde landbouwwijstelling zonder dat zij bang hoeven te zijn voor mogelijk ingrijpen van de Autoriteit Consument en Markt (ACM). In een reactie op deze initiatiefnota laat minister Kamp weten dat het niet noodzakelijk is om de Europese landbouwwijstelling in de Mededingingswet op te nemen. Er komt wel een handleiding.

Aanleiding voor het verzoek

Kamerlid Geurts stelt dat de marktstructuur in de Europese Unie voor voedingsmiddelen een gigantische zandloper (ook wel aangeduid als de 'supply chain funnel') is van 14 miljoen boeren in Europa die het voedsel produceren, naar 12 organisaties die de producten inkopen voor de supermarkten die het in de schappen leggen voor circa 500 miljoen consumenten. De marktconcentratie van supermarkten is tevens gegroeid doordat zij werken met inkooporganisaties en huismerken op de markt brengen. De toegenomen inkoopmacht van inkooporganisaties van supermarkten leidt er volgens Kamerlid Geurts toe dat de marktverhoudingen tussen supermarkten en producenten steeds ongelijker worden. Supermarkten willen goedkoper inkopen om omzet en winsten te behouden. In de keten slaat deze druk neer bij de zwakste schakel: de producenten.

Producenten zoeken naar samenwerkingsvormen om tegenwicht te kunnen bieden tegen de toegenomen concentratie van inkooporganisaties, om zo betere prijzen te kunnen realiseren voor hun producten. Hierbij moeten zij rekening houden met de mededingingsregels. Nu geldt er op grond van de GMO Verordening een specifieke landbouwwijstelling. Op grond van deze vrijstelling mogen producenten en producentenorganisaties afspraken maken, zolang deze afspraken er niet toe leiden dat identieke prijzen worden afgesproken of dat de concurrentie wordt uitgeschakeld. Kamerlid Geurts meent dat de toepassing van deze uitzondering in Nederland “door de ACM en de wetgever op slot wordt gehouden”. Daarom pleit

hij ervoor dat de Europese landbouvvrijstelling expliciet wordt geïmplementeerd in de Mededingingswet om deze samenwerkingsmogelijkheid duidelijker en breder beschikbaar te maken.

De reactie van de Minister

Volgens minister Kamp is in de landbouwsector op grond van de GMO Verordening intensieve samenwerking toegestaan: horizontaal op producentenniveau in producentenorganisaties en verticaal tussen producenten en marktpartijen in brancheorganisaties. Producentenorganisaties zijn toegestaan zolang de doelstellingen vooral zijn gericht op de kwaliteit en kwantiteit van het productaanbod, de stabilisering van de prijzen en de kennis van de markt. Brancheorganisaties zijn toegestaan "zolang de activiteiten zijn gericht op (onder andere) het verbeteren van de kennis van en het inzicht in de markt, bijdragen tot een betere coördinatie en het beter benutten van het potentieel". Deze Europese landbouvvrijstelling heeft rechtstreekse werking en hoeft in de ogen van de minister niet in de Mededingingswet geïmplementeerd te worden.

Staatssecretaris Dijkema heeft de Tweede Kamer begin november toegezegd dat er een handleiding komt die meer duidelijkheid moet bieden over de mededingingsregels die relevant zijn voor de oprichting en activiteiten van producentenorganisaties. In deze handleiding zullen de relevante mededingingsregels kort uitgelegd worden en zal er een overzicht komen van de uitzonderingen op de mededingingsregels waar land- en tuinbouworganisaties mogelijk een beroep op kunnen doen. Ook zal uiteen worden gezet wanneer een producentenorganisatie en haar leden kunnen worden aangemerkt als een economische eenheid. De handleiding wordt dit najaar naar de Tweede Kamer gestuurd.

Minister Kamp wijst er verder op dat ook bij de Commissie op dit moment richtsnoeren in de maak zijn die duidelijkheid moeten geven over wat producentenorganisaties in de sectoren olijfolie, rundvlees, kalfsvlees en bepaalde akkerbouwgewassen mogen doen bij gezamenlijke contractonderhandelingen en verkoop. Uit de reactie van de minister kan niet worden opgemaakt wanneer de richtsnoeren van de Commissie verwacht worden.

Commentaar

De stellingen die Kamerlid Geurts betreft worden genuanceerd in het recent gepubliceerde rapport The economic impact of choice and innovation in the EU food sector. Naar aanleiding van dit rapport heeft Directeur-Generaal mededinging Alexander Italianer er in zijn speech The Devil is in the Retail voor gewaarschuwd te algemene conclusies te trekken.

In de landbouw geldt een afwijkend mededingingsregime. Dit mededingingsregime wordt in het artikel Mededinging in de landbouw, een nieuwe opzet toegelicht. De minister merkt terecht op dat de Europese landbouwvrijstelling rechtstreeks doorwerkt in de nationale rechtsorde. Er bestaat dus inderdaad geen behoefte aan implementatie ervan in de Mededingingswet. Waar wel behoefte aan bestaat is duidelijkheid. De Europese landbouwvrijstelling geldt immers niet onbeperkt. Zoals ook door Kamerlid Geurts is opgemerkt mogen afspraken tussen producenten en/of producentenorganisaties: 1. niet de verplichting inhouden een bepaalde prijs toe te passen, 2. de mededinging uitsluiten 3. het gemeenschappelijk landbouwbeleid in gevaar brengen.

Erkende producentenorganisaties zijn op grond van de GMO Verordening verplicht het aanbod van hun leden te bundelen en te verkopen. Hierbij moeten de producentenorganisaties de verkoopprijs bepalen. Er is dus sprake van gezamenlijke verkoop, die niet van de landbouwvrijstelling kan profiteren. Toch levert deze gezamenlijke verkoop geen inbreuk op het kartelverbod op. Dankzij de erkenning is de gezamenlijke verkoop namelijk toegestaan. Maar wat als de erkenning wordt ingetrokken of teruggegeven? Dan moet de gezamenlijke verkoop gewoon aan het kartelverbod worden getoetst. Gezamenlijke verkoop kan dan toegestaan zijn als de (niet-erkende) producentenorganisatie een economische eenheid vormt met haar leden. Dit is gemakkelijker gezegd dan gedaan. De ACM heeft in het verleden al een keer geoordeeld dat een niet nader genoemde producentenorganisatie geen economische eenheid vormde met haar leden. Staatssecretaris Dijkzema stelt echter in de Kamerbrief van 7 november 2013 dat een producentenorganisatie onder omstandigheden wel degelijk een economische eenheid met haar leden kan vormen. Het is positief te noemen dat in de aangekondigde handleiding uiteengezet zal worden aan welke voorwaarden daarvoor zal moeten worden voldaan.

Nieuwe noodsteun uit Brussel voor groente en fruit

30 SEPTEMBER 2014

Op 29 september 2014 heeft de Europese Commissie nieuwe noodsteun voor bepaalde groenten en fruit beschikbaar gesteld. Deze noodsteun is bedoeld om de gevolgen van de Russische boycot te ondervangen.

Wat er vooraf ging

Reeds op 18 augustus 2014 had de Europese Commissie bij Verordening 932/2014 in verband met de Russische boycot tijdelijk bijzondere steunmaatregelen vastgesteld. Deze maatregelen, die wij beschreven hebben in ons artikel Tijdelijke steunmaatregelen voor telers van groenten en fruit, werden op 20 september 2014 opgeschort. Er werden namelijk te veel dubieuze claims ingediend waardoor in onderdelen van het programma het plafond al was bereikt.

De nieuwe noodsteun

Het nieuwe programma voor steunmaatregelen heeft een omvang van maximaal 165 miljoen euro. Dit bedrag is voor de periode 30 september tot uiterlijk 31 december 2014 beschikbaar voor zowel erkende productenorganisaties en hun leden als niet-gebonden telers voor de navolgende acties:

- (i) uit de markt nemen van producten;
- (ii) groen oogsten;
- (iii) niet oogsten.

De nieuwe noodsteun geldt voor de navolgende producten die uitdrukkelijk uitsluitend voor verse consumptie bestemd zijn:

Categorie 1:

- appels met GN code 0808 10;
- peren met GN code 0808 30;

Categorie 2:

- pruimen met GN code 0809 40 05;
- tafeldruiven met GN code 0806 10 10;
- kiwi's met GN code 0810 50 00;

Categorie 3:

- tomaten met de GN code 0702 00 00 (uitsluitend variëteiten die voor verse consumptie zijn bestemd);
- wortelen met GN code 0706 10 00;
- niet-scherpsmakende pepers (paprika's) met GN code 0709 60 10;
- komkommers met GN code 0707 00 05;
- augurken met GN code 0707 00 90;

Categorie 4:

- sinaasappelen, met GN-code 0805 10 20;
- clementines met GN-code 0805 20 10;
- mandarijnen, met de GN codes 0805 20 30, 0805 20 50, 0805 20 90;

Restcategorie:

- kool met GN code 0704 90 10;
- bloemkool en broccoli met GN code 0704 10 00;
- paddenstoelen van het geslacht *Agaricus* met GN code 0709 51 00;
- zacht fruit met GN codes 0810 20, 0810 30 en 0810 40.

De bulk van de noodsteun gaat naar de producten opgesomd in de vier hoofdcategorieën, met dien verstande dat er nu per lidstaat per categorie maximum hoeveelheden zijn vastgesteld. Nederland komt slechts in aanmerking voor steun in de categorieën 1 (43.300 ton) en 4 (6.800 ton). Bovenop de gemaximeerde hoeveelheden, mogen de lidstaten nog 3.000 ton extra aan producten uit te markt nemen dan wel niet of groen oogsten. Deze 3.000 ton geldt voor alle producten, dus ook voor de producten in de restcategorie. In dit kader is het wel opmerkelijk dat het [persbericht](#) van de Commissie lijkt te impliceren dat zacht fruit niet van de noodsteun kan profiteren. Mogelijk is dit een verschrijving. Zacht fruit wordt immers expliciet in Verordening 1031/2014 genoemd.

Formaliteiten

Als uitgangspunt bij het verdeling van het geld dat "wie het eerst komt, het eerst maalt". Elke lidstaat mag echter besluiten een ander systeem voor de toewijzing van hoeveelheden op te zetten, op voorwaarde dat een dergelijk systeem op objectieve en niet-discriminerende criteria is gebaseerd. De Nederlandse uitvoeringsregels zijn echter nog niet bekend. Wij weten dan ook niet of voor Nederland een ander systeem voor toewijzing zal gelden. Wij verwachten overigens dat deze uitvoeringsregels niet lang op zich zullen laten wachten zodat op dit punt op korte termijn duidelijkheid zal komen.

Ook om in aanmerking te komen voor deze aanvullende financiële bijstand, moeten bepaalde formaliteiten in acht worden genomen. Deze formaliteiten lijken erg op de formaliteiten genoemd in Verordening 932/2014. Laatstbedoelde formaliteiten hebben wij uitgebreid beschreven in ons artikel Tijdelijke steunmaatregelen voor telers van groenten en fruit. Het is evenwel niet uitgesloten dat de nieuwe Nederlandse uitvoeringsregels nog aanvullende voorschriften met zich mee zullen brengen.

Op het moment dat de Nederlandse uitvoeringsregels zijn vastgesteld, zullen wij op onze kennispagina hier een artikel aan wijden. Heeft u vragen over de nieuwe noodsteun, of over de GMO-regels in het algemeen, neem dan contact op met: Selma van Ramele

Tijdelijke steunmaatregelen voor telers van groenten en fruit

10 SEPTEMBER 2014

Als gevolg van de Russische boycot, is de vraag naar bepaalde soorten groenten en fruit drastisch gedaald. Teneinde de telers van groenten en fruit te ondersteunen, heeft de Europese Commissie tijdelijk bijzondere steunmaatregelen vastgesteld.

De GMO

De producten die onder de Russische boycot vallen, maken onderdeel uit van een gemeenschappelijke marktordening (GMO). In het kader van deze GMO kunnen erkende producentenorganisaties en hun leden in de sector groenten en fruit in aanmerking komen voor GMO-subsidie ten behoeve van diverse activiteiten. Het nemen van algemene crisisbeheersmaatregelen is een van deze subsidiabele activiteiten.

Algemene crisisbeheersmaatregelen staan niet standaard open. Nederland heeft deze activiteiten opengesteld bij de Regeling van 26 augustus 2014. Deze Regeling geldt slechts voor erkende producentenorganisaties!

Crisismaatregelen van de Commissie

Op basis van de GMO-regels kan de Commissie tijdelijk extra maatregelen nemen in geval van een ernstige crisis. Dit heeft de Commissie naar aanleiding van de Russische boycot gedaan en wel bij Verordening 932/2014. Er is voor de periode 18 augustus 2014 tot en met 30 november 2014 financiële bijstand beschikbaar voor zowel erkende productenorganisaties en hun leden als niet-gebonden telers voor de navolgende acties:

1. uit de markt nemen van producten;
2. groen oogsten;
3. niet oogsten.

De bijzondere tijdelijke steunmaatregelen gelden voor de navolgende producten die uitdrukkelijk uitsluitend voor verse consumptie bestemd zijn:

- tomaten met de GN code 0702 00 00 (uitsluitend variëteiten die voor verse consumptie zijn bestemd);
- wortels met GN code 0706 10 00;
- witte en rode kool met GN code 0704 90 10;
- niet-scherpsmakende pepers (paprika's) met GN code 0709 60 10;
- bloemkool en broccoli met GN code 0704 10 00;
- komkommers met GN code 0707 00 05;
- augurken met GN code 0707 00 90;
- champignons van het geslacht *Agaricus* met GN code 0709 51 00;
- appels met GN code 0808 10;
- peren met GN code 0808 30;
- pruimen met GN code 0809 40 05
- rood (zacht) fruit met GN codes 0810 20, 0810 30 en 0810 40;
- druiven voor tafelgebruik met GN code 0806 10 10;
- kiwi's met GN code 0810 50 00.

In totaal is 125 miljoen euro beschikbaar:

- 82 miljoen euro voor appels en peren;
- 43 miljoen euro voor de rest.

Het budget voor de financiële bijstand is dus eindig. Als het geld op is, worden acties niet meer in behandeling genomen. De verdelingssystematiek staat nog niet vast. Het risico blijft dus aanwezig dat er ondanks een melding en een daarop volgende toestemming in individuele gevallen geen financiële bijdrage uit Brussel komt! De verwachting is dat zowel Nederland als de Commissie de uitgaven nauwkeurig monitoren, teneinde vorenbedoeld risico zoveel mogelijk te beperken.

Inmiddels heeft Nederland bij de Regeling van 2 september 2014 uitvoering gegeven aan Verordening 932/2014. Ook Nederlandse telers kunnen dus in aanmerking komen voor de bijzondere tijdelijke steunmaatregelen.

Financiële bijstand

Uit de markt genomen producten (actie 1) kunnen worden verstrekt aan (i) voedselbanken, (ii) veehouders en (iii) afvalverwerkers. Groen of niet geoogste producten (acties 2 en 3) kunnen uitsluitend worden verstrekt aan (i) veehouders en (ii) afvalverwerkers.

De hoogte van de maximale vergoeding is afhankelijk van het soort product en de soort actie. De hoogte van de bijstand (het bedrag dat de Commissie betaalt) is vervolgens afhankelijk van de bestemming van de producten en de positie van de teler.

Verstrekking aan	Gebonden telers	Niet-gebonden telers
Voedselbanken	100%	100%
Veehouders of afvalverwerkers	75%	50%

Kosten van sorteren, verpakken en vervoeren zijn *niet* subsidiabel, tenzij het gaat om verstrekking aan voedselbanken.

Producten die aan voedselbanken worden verstrekt, moeten tenminste voldoen aan de minimumeisen van klasse II. Producten die niet worden geoogst, moeten goed zijn ontwikkeld en van een gezonde handelskwaliteit zijn. Net als groen geoogste producten, mogen niet geoogste producten niet beschadigd zijn als gevolg van klimaatomstandigheden, ziekte of andere oorzaken.

Formaliteiten

Om in aanmerking te komen voor financiële bijstand, moeten bepaalde formaliteiten in acht worden genomen. Dit geldt ook voor niet-gebonden telers. Het gaat hierbij onder andere om het volgende:

- een voorgenomen verstrekking moet vooraf worden gemeld;
- daadwerkelijke verstrekking is pas toegestaan als er toestemming voor is gegeven;
- in sommige gevallen is de toestemming afhankelijk van een voorafgaande controle;
- producten die aan veehouders of afvalverwerkers worden verstrekt, moeten voorafgaand aan de verstrekking onder toezicht worden gedenatureerd (het voor menselijke consumptie ongeschikt maken);
- er moeten contracten worden gesloten met de ontvangers van de producten en de transporteurs;
- bewijsmiddelen moeten worden bewaard.

Voor de melding is relevant of die betrekking heeft op een gebonden of niet-gebonden teler.

- Gebonden telers dienen te melden via de erkende producentenorganisatie waarvan zij lid zijn bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO).
- Niet-gebonden telers:
 - kunnen ten aanzien van uit de handel te nemen producten of zelf melden bij de RVO of een contract met een erkende producentenorganisatie sluiten, waarna deze producentenorganisatie de melding verricht bij de RVO;
 - dienen altijd zelf te melden bij RVO in geval van groen of niet-oogsten.

De contracten die dwingend worden voorgeschreven, zijn cruciaal. Ze moeten vergaande verplichtingen opleggen aan de ontvangers van de producten en de transporteurs. Op de site van de RVO staan modelcontracten. Deze modellen zijn volgens ons niet volledig, ze:

- sluiten niet goed aan op de praktijk;
- regelen niet alles;
- bevatten geen afspraken over de kern van de zaak (bijv. geen opdracht aan de afvalverwerker of de transporteur);
- beschermen de erkende productenorganisatie en/of teler niet afdoende (zo ontbreekt een uitsluiting dan wel beperking van aansprakelijkheid).

Modelovereenkomsten

Op basis van onze jarenlange ervaring met de GMO-regels hebben wij modelovereenkomsten opgesteld die kunnen worden gebruikt als producten worden verstrekt aan voedselbanken, veehouders of afvalverwerkers. Ook hebben wij een overeenkomst opgesteld voor het geval de producten (moeten) worden vervoerd. Als u interesse heeft voor een of meer van deze modelovereenkomsten, kunt u contact met ons opnemen via (024)381 3127 of e.janssen@dirkzwager.nl of vanramele@dirkzwager.nl.

Boycot van landbouwproducten en het kartelverbod

11 AUGUSTUS 2014

Als gevolg van de Russische boycot van Europese landbouwproducten, dreigt de prijs van deze producten in te storten door de afgenomen vraag. In verband hiermee roept Albert Jan Maat, voorzitter van LTO Nederland, in een [interview](#) met RTL Z het kabinet op om te kijken naar de mededingingswetgeving. Volgens Maat moeten er ‘onorthodoxe’ afspraken gemaakt kunnen worden over de prijzen van de landbouwproducten die door de boycot worden getroffen. In dit artikel wordt uiteengezet welke ruimte de mededingingsregels bieden om de gevolgen van de boycot te lijf gaan.

Mededinging in de landbouw

Dat ook de landbouwsector rekening moet houden met de mededingingsregels zal niet verbazen. Omdat de landbouw volgens de Europese wetgever toch een aparte sector is, geldt er in de landbouw wel een afwijkend mededingingsregime. In het artikel [Mededinging in de landbouw, een nieuwe opzet](#) wordt dit regime uiteengezet.

Voor de meeste landbouwproducten die door de Russische boycot worden getroffen geldt een gemeenschappelijke marktordening (GMO). Op grond van artikel 209 [Vo 1308/2013](#), de integrale GMO-verordening, is het kartelverbod niet van toepassing op overeenkomsten, besluiten en onderling afgestemde feitelijke gedragingen:

- die vereist zijn voor de verwezenlijking van het gemeenschappelijk landbouwbeleid, of
- van landbouwondernemers, verenigingen van landbouwondernemers of verenigingen van deze verenigingen binnen één lidstaat en die betrekking hebben op de voortbrenging of de verkoop van landbouwproducten of het gebruik van gemeenschappelijke installaties voor het opslaan, behandelen of verwerken van landbouwproducten.

Ten aanzien van beide uitzonderingen geldt dat de overeenkomsten, besluiten en onderling afgestemde feitelijke gedragingen:

- a) niet de verplichting mogen inhouden een bepaalde prijs toe te passen, of

b) de mededinging mogen uitsluiten.

Veel afspraken zijn toegestaan ondanks het kartelverbod..., maar duidelijk is dat prijsafspraken niet zijn toegestaan.

Mededinging in crisistijd

In 2009 liet de bestuursvoorzitter van de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) in een [persbericht](#) nog weten dat de economische crisis geen vrijbrief is voor verboden afspraken. Volgens de bestuursvoorzitter mogen ondernemers best bij elkaar gaan zitten om te bespreken hoe om te gaan met de economische crisis. *“Het wordt wel een probleem als daar ongeoorloofde afspraken uit voortvloeien die de concurrentie beperken, bijvoorbeeld door met elkaar prijzen te bepalen of de markt te verdelen.”* Aangenomen moet worden dat de Russische boycot ook voor de Autoriteit Consument en Markt (ACM), de opvolger van de NMa, niet als een rechtvaardiging zal worden aangemerkt om het kartelverbod te overtreden.

Op de [site](#) van LTO Nederland staat dat er op 11 augustus 2014 een overleg is met VNO/NCW en MKB Nederland *“om als gezamenlijke ketenpartijen een gemeenschappelijke aanpak af te spreken. [...] Doel van het overleg is om afspraken te maken om te voorkomen dat prijzen enorm gaan dalen. Het stabiliseren van de marktprijs is één doel van LTO.”* Gelet op het voorgaande doen de betrokken partijen er goed aan bij hun overleg uitdrukkelijk rekening te houden met het kartelverbod. Prijsafspraken zijn immers niet toegestaan.

In het [Reformatorisch Dagblad](#) stelt Nico van Ruiten, voorzitter van LTO Noord, dat hij ook toestemming wil voor een crisiskartel. De vraag is of dit dé oplossing is. Een crisiskartel is namelijk een overeenkomst gericht op het structureel verminderen van de overcapaciteit in een noodlijdende sector. De op dit moment dreigende marktverstoring is niet structureel, maar grotendeels het gevolg van de Russische boycot. Het ligt voor de hand dat de boycot over enige tijd weer wordt ingetrokken. Dan herstelt de vraag zich weer. Het afbouwen van overcapaciteit om de gevolgen van de Russische boycot het hoofd te bieden ligt dus niet voor de hand. Bovendien moet bedacht worden dat het verminderen van de capaciteit door bijvoorbeeld het opkopen van concurrenten wordt geacht een mededingingsbeperkend doel te hebben. Dit heeft de Rechtbank Rotterdam recent nog bevestigd in het kader van het [meelkartel](#).

Ernstige marktverstoring

Het valt niet te ontkennen dat de markt voor landbouwproducten ernstig verstoord dreigt te raken. De [Volkskrant](#) meldt bijvoorbeeld dat een kilo tomaten momenteel 0 tot 10 cent opbrengt, waar 50 tot 60 cent normaal zou zijn. Juist voor deze

situaties kan de Europese Commissie op grond van artikel 222 Vo 1308/2013 verklaren dat het kartelverbod niet van toepassing is op overeenkomsten en besluiten van erkende producentenorganisaties, unies van producentenorganisaties en erkende brancheorganisaties. Deze overeenkomsten en besluiten mogen enkel tot doel hebben de betrokken sector te stabiliseren en moeten betrekking hebben op:

- a) het uit de markt nemen of gratis verstrekken van hun producten;
- b) bewerking en verwerking;
- c) opslag door particuliere marktdeelnemers;
- d) gezamenlijke afzetbevorderingsmaatregelen;
- e) overeenkomsten inzake kwaliteitseisen;
- f) gezamenlijke inkoop van productiemiddelen die nodig zijn om de verspreiding van plagen en ziekten in dieren en planten in de Unie tegen te gaan, of van productiemiddelen die nodig zijn om de gevolgen van natuurrampen in de Unie te bestrijden.

Het is van belang op te merken dat de hiervoor genoemde collectieve acties van marktpartijen een aanvulling moeten vormen op het optreden van de Europese Unie. Dit betekent dat de Europese Commissie alleen dan het kartelverbod buiten toepassing kan verklaren indien zij zelf eerst maatregelen heeft vastgesteld:

- i) ter bestrijding van marktverstoringen;
- ii) waarbij producten in het kader van een openbare interventie zijn aangekocht, of
- iii) waarbij steun voor particuliere opslag is verleend.

Slot

De door Vo 1308/2013 geboden mogelijkheid om het kartelverbod buiten toepassing te verklaren is nieuw. In de voorgaande GMO-verordeningen kwam deze mogelijkheid niet voor. Er zijn dus geen voorbeelden waar het kartelverbod buiten toepassing is verklaard. Dit betekent niet de Europese Commissie tijdens crises nooit heeft ingegrepen. Tijdens de EHEC-crisis in 2011 kwam de Europese Commissie bijvoorbeeld met een noodfonds en konden landbouwendernemers in aanmerking komen voor Europese steun om producten uit markt te nemen en te laten vernietigen. Het is afwachten wat de Europese Commissie thans gaat doen. De bal ligt in ieder geval in Brussel, niet in Den Haag!

Afvalverwerker geen belanghebbende bij GMO- subsidie voor afvalverwerking

16 JULI 2014

In een uitspraak van 28 mei 2014 is het College van Beroep voor het Bedrijfsleven (CBB) tot de conclusie gekomen dat afvalverwerker Milieu Service Zuid geen belanghebbende is bij een besluit voor GMO-subsidie ten behoeve van afvalverwerking.

De casus

De Coöperatieve telersvereniging Zuidoost-Nederland U.A. (Veiling ZON) is een erkende producentenorganisatie, ook wel telersvereniging genoemd, in de zin de Gemeenschappelijke Marktordening (GMO). In die hoedanigheid kan Veiling ZON aanspraak maken op GMO-subsidie. Het Productschap Tuinbouw (PT) dat tot 1 januari 2014 deze subsidies toekende, had Veiling ZON bij een besluit van 7 oktober 2011 een GMO-subsidie toegekend van € 9.374.818,94. De subsidie was onder meer bestemd voor de in 2010 gemaakte kosten voor afvalverwerking en recycling. Tegen dit besluit maakte Milieu Service Zuid bezwaar. Het PT verklaarde het bezwaar niet-ontvankelijk omdat Milieu Service Zuid niet als belanghebbende zou zijn aan te merken. Volgens het PT hebben erkende producentenorganisaties als doel het door de leden geteelde groenten en fruit te verkopen. De bedrijfsvoering van Milieu Service Zuid is daarentegen gericht op afvalverwerking. Dit betekent dat Milieu Service Zuid niet werkzaam is in hetzelfde marktsegment als Veiling ZON. Bijgevolg is Milieu Service Zuid geen concurrent van Veiling ZON, zodat haar belang niet rechtstreeks bij het subsidiebesluit is betrokken.

Oordeel van het CBB

Om als belanghebbende in de zin van artikel 1:2 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) te kunnen worden aangemerkt dient men een voldoende objectief en actueel, eigen persoonlijk belang te hebben dat rechtstreeks wordt geraakt door het bestreden besluit. Volgens het CBB is niet gebleken dat Milieu Service Zuid door het subsidiebesluit rechtstreeks wordt geraakt. De door het PT toegekende subsidie houdt in dat de kosten van een door Veiling ZON geselecteerde afvalverwerker voor 50% worden vergoed door middel van de GMO-subsidie. De andere 50% moet worden vergoed door de leden van Veiling ZON.

Het door Milieu Service Zuid aangevoerde gevolg van de subsidietoekenning – dat zij in haar concurrentiepositie wordt benadeeld omdat de leden van Veiling ZON voor de door Veiling ZON geselecteerde afvalverwerker zullen kiezen – volgt uit de keuze van Veiling ZON voor een andere afvalverwerker dan Milieu Service Zuid en niet rechtstreeks uit de aan Veiling ZON toegekende subsidie. Verder is volgens het CBB niet gebleken dat de subsidietoekenning directe invloed heeft op het selecteren van de afvalverwerker(s) door Veiling ZON. Dat de leden van Veiling ZON geneigd zouden zijn tot het kiezen van de door Veiling ZON geselecteerde afvalverwerker – waartoe Milieu Service Zuid dus niet behoort – klinkt volgens het CBB niet op voorhand onaannemelijk, maar leidt niet tot de conclusie dat sprake is van een rechtstreeks bij het subsidiebesluit betrokken belang. Het CBB komt daarom tot de conclusie dat het PT het bezwaar van Milieu Service Zuid terecht niet-ontvankelijk heeft verklaard. Het beroep van Milieu Service Zuid wordt dan ook ongegrond verklaard.

Belanghebbende

In het licht van de jurisprudentie van zowel het CBB als de Raad van State is de hier besproken uitspraak van het CBB goed te volgen. Concurrenten kunnen als belanghebbende bij een subsidiebesluit worden aangemerkt als zij werkzaam zijn in hetzelfde verzorgingsgebied en marktsegment als de begunstigde van het subsidiebesluit. Veiling ZON en Milieu Service Zuid waren duidelijk niet in het zelfde marktsegment actief.

Zou Veiling ZON de toegekende GMO-subsidie hebben aangewend om zelf actief te worden op het gebied van afvalverwerking, dan was Milieu Service Zuid waarschijnlijk wel belanghebbende geweest bij het subsidiebesluit. Een voorbeeld om dit te illustreren. In het kader van de GMO-regels kwamen producentenorganisaties tot vorig jaar in aanmerking voor GMO-subsidie voor het verwerken van groenten en fruit. Verwerkers van groenten en fruit die niet als producentenorganisatie waren erkend, moesten deze subsidie missen. Enkele van deze verwerkers stelden hier beroep tegen in bij het Gerecht van de Europese Unie. Dit Gerecht verklaarde dit beroep vorig jaar gegrond. De verwerkers waren dus als belanghebbende aan te merken. Nu ging het in deze zaak om het Europese belanghebbende-begrip, maar dit begrip is zo mogelijk nog strenger dan het belanghebbende-begrip uit de Awb. De parallel valt dus zeker te trekken.

Meer ruimte voor gezamenlijke verkoop in de landbouw

19 JUNI 2014

In de Kamerbrief Kader voor erkenning van producenten- en brancheorganisaties en algemeen verbindend verklaring van 28 mei 2014 heeft minister Kamp van economische zaken aangekondigd dat hij met een erkenningsregeling komt voor de erkenning van producentenorganisaties die actief zijn buiten de sector groenten en fruit. Hierdoor krijgen meer producenten van landbouwproducten de mogelijkheid hun producten gezamenlijk te verkopen zonder in strijd te handelen met de mededingingsregels.

Nieuwe Integrale GMO-Verordening

Met ingang van 1 januari 2014 is de nieuwe Integrale GMO-Verordening (iGMO) van toepassing geworden. De iGMO introduceert een nieuwe Gemeenschappelijke Marktordening in de landbouw (GMO). In deze GMO is een belangrijke rol weggelegd voor onder andere (unies van) producentenorganisaties. Met deze introductie wordt beoogd de positie van de primaire landbouwproducenten in de keten verder te versterken. Producenten kunnen in een producentenorganisatie, ook wel aangeduid als telersvereniging, de krachten bundelen en samenwerken op diverse terreinen. Voorwaarde is wel dat de producentenorganisatie is erkend.

Voor een aantal sectoren, waaronder de sectoren groenten en fruit en zuivel, bestonden al Europese regels voor de erkenning van (unies van) producentenorganisaties. Deze erkenningsregels zijn nu geharmoniseerd, gestroomlijnd en uitgebreid tot alle sectoren van de iGMO. Het betreft onder andere de sectoren granen, suiker, gedroogde voedergewassen, zaaizaad, groenten en fruit, levende planten en producten van de bloemeteelt, rundvlees, melk en zuivelproducten, varkensvlees, schapen- en geitenvlees, eieren, pluimveevlees, ethylalcohol uit landbouwproducten en producten van de bijenteelt.

Op nationaal niveau moeten de erkenningsregels nader worden uitgewerkt. Voor de sector groenten en fruit is dat al gebeurd in de Regeling uitvoering GMO groenten en fruit. De minister heeft nu aangekondigd ook voor andere landbouwsectoren met een erkenningsregeling te komen.

Het belang van de nieuwe erkenningsregels

De landbouwsector moet net als elke andere economische sector rekening houden met de mededingingsregels. Hoewel er in de landbouwsector een apart mededingingsregime geldt, is het in beginsel niet toegestaan dat producenten van landbouwproducten prijsafspraken maken. Zo gezien is gezamenlijke verkoop niet mogelijk. Gezamenlijk verkoop impliceert immers dat er prijsafspraken worden gemaakt. Indien de producenten echter een producentenorganisatie oprichten, is gezamenlijke verkoop wel toegestaan, mits de producentenorganisatie als zodanig is erkend. Door gezamenlijke verkoop kunnen producenten van landbouwproducten dus hun positie op de markt verstevigen en proberen zo betere prijzen te krijgen voor hun producten.

De erkenning

De ervaring in de sector groenten en fruit leert dat het verkrijgen en behouden van een erkenning niet vanzelf gaat. Een producentenorganisatie moet aan diverse eisen voldoen om voor erkenning in aanmerking te komen. Zo moet de producentenorganisatie een minimum aantal leden hebben en bovendien in staat zijn haar leden effectief te ondersteunen. Daarnaast dient de gezamenlijke verkoop daadwerkelijk in handen te zijn van de producentenorganisatie. De leden van een erkende producentenorganisatie kunnen hun producten dus niet langer zelf verkopen. De producentenorganisatie moet met andere woorden de regie hebben over de afzet. Het ontbreken van regie over de afzet kan met zich mee brengen dat de erkenning wordt ingetrokken.

Slot

Alle producenten van landbouwproducten die onder de iGMO vallen, hebben nu de mogelijkheid om hun afzet te bundelen ten einde een betere prijs te kunnen bedingen voor hun producten. Normaal is gezamenlijke verkoop veelal in strijd met de mededingingsregels. In de landbouwsector stuit gezamenlijke verkoop echter niet op mededingingsbezwaren, mits de producenten de gezamenlijke verkoop laten uitvoeren door een erkende producentenorganisatie. Nieuwe kansen voor bijvoorbeeld varkens- en rundveehouders, bloementelers en telers van gedroogde voedergewassen dus.

GMO-subsidie en kennelijke fouten in de steunaanvraag

4 JUNI 2014

In een uitspraak van 21 mei 2014 is het College van Beroep voor het Bedrijfsleven (CBB) tot de conclusie gekomen dat producentenorganisatie Best of Four geen kennelijke fout heeft gemaakt in de aanvraag voor GMO-subsidie. Het Productschap Tuinbouw (PT) had de steunaanvraag terecht niet volledig gehonoreerd. In verband met het gedeeltelijk niet honoreren van de steunvraag had het PT Best of Four tevens een boete opgelegd. Deze boete is volgens het CBB niet in strijd met het EVRM of het evenredigheidsbeginsel.

GMO-subsidie

In het kader van de gemeenschappelijke marktordening (GMO) in de sector groenten en fruit, kunnen producentenorganisaties onder daartoe vastgestelde voorwaarden aanspraak maken op Europese financiële steun. Deze steun, die ook wel wordt aangeduid als GMO-subsidie, moet in Nederland worden aangevraagd bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO), door het indienen van een operationeel programma (OP). Voor 1 januari 2014 moesten de aanvragen bij het PT worden ingediend. Een OP is in feite een schriftelijke rapportage met concreet geplande maatregelen (activiteiten en resultaten) en daarbij een financiële onderbouwing door middel van een gespecificeerde begroting. Het vormt de basis voor de aanvraag van een GMO-subsidie. De GMO-regels schrijven voor dat een OP loopt van 1 januari tot en met 31 december van enig jaar. Na afloop van een jaar, moet de producentenorganisatie een jaardeclaratie indienen. Dit is de feitelijke aanvraag van de GMO-steun.

De casus

Best of Four is een producentenorganisatie die per 1 januari 2010 is ontstaan uit de fusie van de producentenorganisaties Westveg en Tradition. Voorafgaand aan de fusie hadden Westveg en Tradition voor 2010 elk een OP bij het PT ingediend. Best of Four besloot na de fusie beide OP's gescheiden te houden.

Westveg had in haar OP voor 2010 projectkosten opgenomen met betrekking tot geënt plantmateriaal. Deze kosten werden door Best of Four na afloop van het jaar opgevoerd in de jaardeclaratie 2010 van Tradition. Het PT stelde zich vervolgens

op het standpunt dat de GMO-regels dit niet toestaan en keurde het project af. Omdat het bedrag aan GMO-steun waar Best of Four recht op had daardoor meer dan 3% lager was dan het bedrag dat Best of Four had aangevraagd, werd er door het PT op grond van de GMO-regels ook een boete opgelegd.

Best of Four was van mening dat er sprake was van een kennelijke fout, zodat zij in de gelegenheid moest worden gesteld de fout te herstellen. Verder was Best of Four van mening dat de boete in strijd was met zowel artikel 6 EVRM als het evenredigheidsbeginsel. Nadat het PT het beroep ongegrond had verklaard, ging Best of Four in beroep bij het CBB.

Het oordeel van het CBB

Het CBB is van mening dat Best of Four geen kennelijke fout heeft gemaakt bij het opvoeren van de door Westveg gemaakte entkosten in de jaarrekening van Tradition. Hierbij verwijst het CBB allereerst naar een [Werkdocument](#) van Europese Commissie over kennelijke fouten. In het Werkdocument wordt als beginsel geformuleerd dat de beslissing of het al dan niet om een kennelijke fout gaat afhankelijk is van alle feiten en omstandigheden in elk individueel geval. Daarom moet elk geval afzonderlijk worden onderzocht. Belangrijkste invalshoek daarbij is (het gebrek aan) samenhang tussen de in de aanvraag opgenomen gegevens. Voor de Europese Commissie is, blijkens het Werkdocument, voorts van groot belang dat vastgesteld wordt dat een fout onopzettelijk gemaakt is, dat een aanvrager te goeder trouw gehandeld heeft en dat ieder gevaar van bedrog wordt uitgesloten.

Het CBB heeft het Werkdocument in eerdere jurisprudentie aldus uitgelegd en samengevat, dat van een kennelijke fout over het algemeen alleen kan worden gesproken indien de subsidieverstrekker bij een summier onderzoek bij ontvangst van de aanvraag had kunnen vaststellen dat de aanvraag waarschijnlijk geen goede weergave was van hetgeen de aanvrager beoogde aan te vragen. In het geval van Best of Four is volgens het CBB van een dergelijke situatie geen sprake. Best of Four heeft er voor gekozen om de OP's van Westveg en Tradition voor 2010 apart uit te voeren. Verder blijkt Best of Four er welbewust voor te hebben gekozen om de entkosten van Westveg bij Tradition onder te brengen. Het CBB concludeert daarom dat Best of Four bij het indienen van haar declaratie – anders dan in het geval van een kennelijke fout – nu juist beoogd heeft om de entkosten van Westveg naar Tradition over te brengen. Dat Best of Four wegens veranderde inzichten hier in een later stadium op terug heeft willen komen maakt niet dat er sprake is van een kennelijke fout.

Ten aanzien van de opgelegde boete, wijst het CBB erop dat de sancties die in het kader van de GMO-regels worden opgelegd niet strafrechtelijk van aard zijn. Daarmee vallen deze sancties niet onder de reikwijdte van artikel 6 EVRM. Van strijd met het evenredigheidsbeginsel bij het opleggen van de boete is volgens het CBB evenmin sprake. Het PT is gebonden aan het sanctiestelsel zoals neergelegd in de GMO-regels en is niet bevoegd hiervan af te wijken.

Het beroep van Best of Four wordt daarom ongegrond verklaard.

Slot

De casus laat zien dat de GMO-regels strikt moeten worden nageleefd. Als Best of Four de entkosten had opgenomen in de jaarrekening van Westveg, was er waarschijnlijk geen vuiltje aan de lucht geweest. Door de kosten echter op te nemen in de jaarrekening van Tradition, handelde Best of Four in strijd met de GMO-regels en keurde het PT de aanvraag voor de GMO-subsidie gedeeltelijk af. Als gevolg hiervan had Best of Four meer subsidie aangevraagd dan waar ze recht op had. Het verschil overschreed de magische 3%-grens, waardoor het PT niet anders kon dan ook een boete op te leggen van 100%.

Uitvoeringsverordening GMO ten aanzien van de sector groenten en fruit gewijzigd

28 MEI 2014

Omdat de Europese wetgever van mening is dat de landbouw niet kan worden overgelaten aan de grillen van de markt, kennen we in de EU een gemeenschappelijk landbouwbeleid. Onderdeel van dit beleid is de gemeenschappelijke marktordening (GMO). Ten aanzien van de sector groenten en fruit is met ingang van 17 mei 2014 de Uitvoeringsverordening GMO (Vo 543/2011) op enkele onderdelen gewijzigd. De wijzigingen waren noodzakelijk geworden onder andere door de invoering van de nieuwe Integrale GMO-Verordening (Vo 1308/2013) met ingang van 1 januari 2014.

Afzet en uitbesteding

In de sector groente en fruit vervullen erkende producentenorganisaties (PO's) binnen de GMO een spilfunctie. Zo zijn zij verplicht het aanbod te concentreren en de producten van hun leden af te zetten. De gewijzigde Uitvoeringsverordening GMO maakt nu duidelijk dat onder afzet wordt verstaan het besluit om het product te verkopen, de keuze van het distributiekanaal en, tenzij de verkoop via een veiling verloopt, de onderhandelingen over de hoeveelheden en de prijzen. Ten einde de lidstaat in staat te stellen de nodige controles te verrichten, dient een PO gedurende vijf jaar alle documenten te bewaren aan de hand waarvan de lidstaat kan nagaan of de PO daadwerkelijk regie over de afzet heeft gehad.

PO's mogen op grond van de integrale GMO-Verordening onder andere de afzet van de producten van haar leden door middel van een commerciële regeling uitbesteden aan derden. De gewijzigde Uitvoeringsverordening GMO schrijft nu voor dat de commerciële regeling moet zijn vastgelegd in een schriftelijke uitbestedingsovereenkomst. Ondanks de uitbesteding blijft een PO verantwoordelijk voor (i) de uitvoering van de uitbestede activiteit, (ii) de algemene beheerscontrole en (iii) het toezicht op de voor de uitvoering van de activiteit getroffen commerciële regeling.

In het kader van de algemene beheerscontrole moet de uitbestedingsovereenkomst de PO in staat stellen bindende instructies te geven en de overeenkomst te beëindigen indien de dienstverlener de bepalingen en de voorwaarden van de uitbestedingsovereenkomst niet naleeft. De uitbestedingsovereenkomst dient de PO in staat te stellen de uitbestede activiteiten te evalueren en er daadwerkelijk controle op uit te oefenen. Daarom schrijft de gewijzigde Uitvoeringsverordening GMO voor dat in de uitbestedingsovereenkomst ten aanzien van het toezicht gedetailleerde bepalingen en voorwaarden, inclusief rapportageverplichtingen en termijnen zijn opgenomen. De regels met betrekking tot de algemene beheerscontrole en het toezicht op de uitvoering van de uitbestede activiteit vormen overigens de codificatie van het uit 2013 daterende Fruition-arrest.

Sancties

Op het niet-naleven van de erkenningscriteria door PO's staan strenge sancties die in de praktijk ook worden toegepast. Het sanctiestelsel wordt nu fundamenteel gewijzigd. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen belangrijke en minder belangrijke tekortkomingen ten aanzien van de erkenningscriteria. Daarnaast zijn de sancties progressief, dat wil zeggen dat de sancties steeds strenger worden naarmate een PO er niet in slaagt tekortkomingen tijdig te corrigeren.

Belangrijke tekortkomingen

De belangrijkste tekortkomingen worden in de gewijzigde Uitvoeringsverordening GMO benoemd. Het gaat hier onder andere om een gebrekkige regie over de afzet en het niet-vervullen van de belangrijkste functies van een PO. Als een lidstaat een belangrijke tekortkoming constateert, krijgt de PO eerst een schriftelijke aanmaning. Lukt het de PO niet de inbreuk binnen de door de lidstaat gestelde termijn te corrigeren, dan wordt de erkenning geschorst. De schorsingsperiode kan maximaal 12 maanden duren. Lukt het de PO niet de inbreuk binnen de schorsingstermijn te corrigeren, dan wordt de erkenning ingetrokken. Gedurende de tijd dat de PO doende is de inbreuk te corrigeren, wordt er geen GMO-subsidie uitbetaald. Na intrekking van de erkenning bestaat er sowieso geen recht meer op GMO-subsidie. De intrekking van de erkenning werkt overigens terug tot het moment waarop niet langer aan de erkenningscriteria werd voldaan.

Minder belangrijke tekortkomingen

De minder belangrijke tekortkomingen zijn alle inbreuken op de erkenningscriteria die niet als een belangrijke tekortkoming zijn aangemerkt. Deze tekortkomingen zullen overwegend een formeel karakter hebben, zoals het niet hebben van statuten die in overeenstemming zijn met de erkenningscriteria. Als een lidstaat een minder belangrijke tekortkoming constateert, krijgt de PO een

schriftelijke aanmaning. Lukt het de PO niet de inbreuk binnen de door de lidstaat gestelde termijn te corrigeren, dan wordt de GMO-subsidie geschorst en wordt het jaarlijkse steunbedrag verlaagd met 1% voor elke begonnen kalendermaand na het verstrijken die termijn.

Slot

In Nederland is de wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan de GMO-regels geregeld in de Regeling uitvoering GMO groenten en fruit (Regeling). Deze Regeling is nog gebaseerd op de oude Integrale GMO-Verordening en de Uitvoeringsverordening GMO waarin de in dit artikel besproken wijzigingen nog niet zijn verwerkt. Het is dus te verwachten dat de Staatssecretaris van Economische Zaken de Regeling zal aanpassen. Vooruitlopend hierop doen PO's er goed aan te controleren of hun afzet en eventuele uitbesteding onder de gewijzigde Europese regels GMO-proof is en niet te wachten totdat de Regeling is aangepast. Het inmiddels beruchte arrest Frankrijk / Commissie uit 2009 laat zien dat PO's een eigen verantwoordelijkheid hebben bij het naleven van de erkenningscriteria.

CBB: Voorafgaande melding voor uit de markt nemen van producten noodzakelijk

29 APRIL 2014

In een uitspraak van 9 april 2014 heeft het College van Beroep voor het Bedrijfsleven (CBB) beslist dat steun voor het uit de markt nemen van groenten en fruit afhankelijk is van een voorafgaande melding aan de bevoegde autoriteit en de daarop volgende toestemming van deze autoriteit. Melding is zelfs noodzakelijk als de bevoegde autoriteit niet duidelijk maakt hoe in een concreet geval met het uit de markt nemen van producten moet worden omgegaan.

EHEC-crisis

Als gevolg van de EHEC-crisis stortte in 2011 de vraag naar groenten in. Dit had desastreuze gevolgen voor de prijs van groenten. Om het prijsniveau op peil te houden, konden groentetelers in aanmerking komen voor Europese steun om producten uit markt te nemen en te laten vernietigen.

De Casus

Coforta, de grootste Nederlandse producentenorganisatie van groente- en fruit-telers, heeft naast Nederlandse leden ook buitenlandse leden. Het spreekt voor zich dat ook de buitenlandse leden in 2011 getroffen werden door de gevolgen van de EHEC-crisis. Het Productschap Tuinbouw (PT), in 2011 de bevoegde autoriteit, liet echter weten dat buitenlandse leden van Nederlandse producenten-organisaties niet in aanmerking konden komen voor steun om producten uit de markt te nemen. De reden hiervoor was dat het PT over onvoldoende menskracht beschikte om het uit de markt nemen van producten in het buitenland te controleren. Coforta stuurde het PT diverse e-mails met de vraag hoe om te gaan met schadegevallen bij buitenlandse leden. Hierop werd door het PT niet gereageerd. Uiteindelijk bewandelde Coforta ten aanzien van haar buitenlandse leden een eigen weg. Het uit de markt nemen van de producten werd in dit kader eerst achteraf formeel aan het PT gemeld.

Nadat Coforta voor een Spaans lid steun vroeg voor het uit de markt nemen van producten, werd deze aanvraag door het PT niet gehonoreerd. Het hiertegen door

Coforta gemaakte bezwaar werd ongegrond verklaard. Het PT stelde zich op het standpunt dat het uit de markt nemen van producten vooraf had moeten worden gemeld. Dat achteraf kon worden vastgesteld dat de producten daadwerkelijk uit de markt waren genomen, maakte dit volgens het PT niet anders. Tegen dit oordeel van het PT stelde Coforta beroep in bij het CBB.

Oordeel CBB

Het CBB wijst er allereerst op dat ten aanzien van het in het kader van de EHEC-crisis uit de markt nemen van producten gekeken moet worden naar de uitvoeringsverordening op de zogenaamde integrale GMO-Verordening. In 2011 was dat Verordening 1580/2007. In artikel 79 van laatstbedoelde verordening dat een “geplande” uit de marktneming van producten moet worden gemeld. Anders dan door Coforta gesteld, maakt het CBB hieruit op dat de voorafgaande melding een noodzakelijke voorwaarde is om voor steun voor het uit de markt nemen van producten in aanmerking te komen.

Coforta was van mening dat haar niet kon worden verweten geen voorafgaande melding te hebben gedaan. Het PT had immers te kennen gegeven dat buitenlandse leden niet voor steun voor het uit de markt nemen van producten in aanmerking konden komen. Bovendien had het PT niet gereageerd op e-mails hoe om te gaan met schade bij buitenlandse leden. Hierin volgt het CBB Coforta niet. Coforta kende de Verordening 1580/2007, althans behoorde deze te kennen. En deze verordening maakt duidelijk dat voorafgaande melding een noodzakelijke voorwaarde is om voor steun voor het uit de markt nemen van producten in aanmerking te komen.

Hoewel de formele melding eerst achteraf had plaatsgevonden, voerde Coforta tot slot aan dat de eerdere e-mails aan het PT als een melding kon worden beschouwd. Ook dit kan Coforta niet baten. Het CBB stelt namelijk vast dat de e-mails van algemene aard waren en voldeden niet aan de voorwaarden die de Europese regels aan een melding stellen.

Het beroep van Coforta wordt ongegrond verklaard.

Slot

De onderhavige zaak laat weer eens zien dat producentenorganisaties een eigen verantwoordelijkheid hebben als ze een beroep willen doen op Europese landbouwregels. Coforta wilde van het PT duidelijkheid hebben hoe om te gaan met de schade die haar buitenlandse leden als gevolg van het uit de markt nemen van

producten in verband met de EHEC-crisis leden. Toen deze duidelijkheid niet kwam, ging Coforta een eigen weg. Op zich is dat begrijpelijk. Punt is alleen dat Coforta beter acht had moeten slaan op de voor haar kenbare Europese regels.

Op een voorafgaande formele melding had het PT moeten reageren. Dat volgt uit de Algemene wet bestuursrecht. De enkele omstandigheid dat het PT kennelijk over onvoldoende personeel beschikte om de buitenlandse leden van Coforta te controleren, was geen reden om toestemming voor het uit de markt nemen van producten te weigeren. Op grond van Verordening 1580/2007 kon de vereiste toestemming immers ook zonder controle worden gegeven.

Voor de volledigheid wordt er nog op gewezen dat met ingang van 1 januari 2014 de taken van het PT zijn overgenomen door de Rijksdienst voor ondernemend Nederland (RVO), een onderdeel van het Ministerie van Economische Zaken..

Is aanbodbundeling ook zonder GMO-erkenning toegestaan?

28 FEBRUARI 2014

De site gfactueel.nl meldde op 13 februari 2014 dat de producentenorganisaties DOOR en Harvest House erin berusten dat zij geen GMO-erkenning krijgen. Uit het artikel kan verder worden opgemaakt dat DOOR en Harvest House ook zonder erkenning actief zullen blijven als producentenorganisatie. De vraag rijst of dit op mededingingsrechtelijke bezwaren stuit.

Van FresQ naar DOOR en Harvest House

FresQ is een coöperatie voor telers van groenten en fruit. In die hoedanigheid was FresQ erkend als producentenorganisatie (PO), ook wel aangeduid als telersvereniging, in de zin van de [Gemeenschappelijke Marktordening in de productiesector groente en fruit](#) (GMO). De GMO-erkenning werd in 2012 door het Productschap Tuinbouw eerst geschorst en medio 2013 [ingetrokken](#). In verband met deze erkenningsperikelen besloten de leden van FresQ twee nieuwe PO's op te richten. Dat werden DOOR en Harvest House. Deze PO's vroegen op hun beurt tevergeefs GMO-erkenning aan. DOOR en Harvest House hebben nu kennelijk besloten om voorlopig zonder GMO-erkenning actief te blijven als PO.

Hoofdactiviteit van een erkende PO

De belangrijkste activiteit van een PO in de sector groenten en fruit is het verkopen van de producten van de leden. De leden van een PO zijn landbouwondernemingen. Door middel van de PO verkopen zij gezamenlijk hun producten. Gezamenlijke verkoop kan de mededinging beperken als concurrenten samen de verkoopprijzen vaststellen. Daarnaast kan gezamenlijke verkoop ook tot gevolg hebben dat de totale hoeveelheid goederen worden beperkt die gezamenlijk wordt verkocht. Dat de mededingingsregels er toch niet aan in de weg staan dat een PO alle producten van haar leden verkoopt, hangt samen met de Europese GMO-regels. Deze regels verplichten een erkende PO namelijk alle producten van de leden te verkopen. Voorwaarde voor deze gezamenlijke verkoop is wel dat een PO een GMO-erkenning heeft. Zonder GMO-erkenning moet de gezamenlijke verkoop aan de mededingingsregels worden getoetst. Dit blijkt bijvoorbeeld uit het [paprikabesluit](#) van de ACM.

Economische eenheid

De mededingingsregels zijn van toepassing op ondernemingen die zelfstandig op de markt actief zijn. In het mededingingsrecht wordt elke entiteit die economische activiteiten verricht als een onderneming aangemerkt. Wanneer een entiteit een economische eenheid vormt met een of meer andere entiteiten en feitelijk niet autonoom is in het bepalen van haar marktgedrag, vallen afspraken van de desbetreffende entiteiten niet onder het kartelverbod.

Als de leden van een coöperatie zonder GMO-erkenning een economische eenheid vormen met hun coöperatie, dan levert de gezamenlijke verkoop geen mededingingsrechtelijke problemen op. Dit moet van geval tot geval onderzocht worden. In een [informele zienswijze van 31 oktober 2011](#) heeft de ACM overigens meegedeeld van mening te zijn dat telers die lid waren van een niet nader genoemde GMO-erkende PO géén economische eenheid met deze PO vormden. Hiermee is niet gezegd dat het uitgesloten is dat telers een economische eenheid met hun coöperatie vormen.

De landbouwvrijstelling

In de landbouw gelden speciale mededingingsregimes. Welk regime van toepassing is, is afhankelijk van het soort product. Voor groente en fruit geldt het speciale regime dat in de GMO-Verordening staat. Op grond van dit regime geldt het kartelverbod kort gezegd niet voor overeenkomsten, besluiten van ondernemersverenigingen en onderling afgestemde feitelijke gedragingen die (i) vereist zijn voor de verwezenlijking van de doelstellingen van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB), of (ii) zijn gesloten tussen landbouwondernemers of verenigingen van landbouwondernemers. In beide gevallen geldt wel als voorwaarde dat er (a) geen verplichting bestaat een bepaalde prijs toe te passen of (b) of de mededinging wordt uitgesloten.

De landbouwvrijstelling in de sector groente en fruit werkt overigens automatisch. De overeenkomst, besluit of gedraging hoeft niet bij de Europese Commissie te worden gemeld. De nationale rechter en de nationale mededingingsautoriteiten mogen daarom net als de Europese Commissie beoordelen of aan de voorwaarden van de vrijstelling wordt voldaan.

Een beroep op de landbouwvrijstelling is lastig omdat bij gezamenlijke verkoop door DOOR en Harvest House waarschijnlijk de prijzen zullen worden afgestemd. Als er prijzen worden afgestemd, beperken dergelijke afspraken de mededinging. In die situatie kan op de landbouwvrijstelling geen beroep worden gedaan.

Merkbaarheid

Een overeenkomst, besluit of gedraging valt slechts onder het kartelverbod indien de mededinging merkbaar wordt beperkt. Als beperking van de mededinging wordt beoogd, is de merkbaarheid een gegeven. Is de beperking van de mededinging daarentegen slechts het effect van de overeenkomst, besluit of gedraging, dan moet de merkbaarheid worden aangetoond. Aangenomen wordt dat Landbouwondernemers zich verenigen om hun aanbod te kunnen bundelen teneinde op deze wijze betere prijzen voor hun producten te kunnen bedingen. De beperking van de onderlinge mededinging lijkt derhalve beoogd. Aldus ligt het voor de hand dat de gezamenlijke verkoop de mededinging merkbaarheid beperkt.

Ook als de beperking van de mededinging wordt beoogd, geldt het Nederlandse kartelverbod niet als de betrokken partijen op de Nederlandse markt een markt-aandeel hebben dat niet groter is dan 10%. Voorwaarde is wel dat de handel tussen de lidstaten van de EU niet daadwerkelijk of potentieel wordt beïnvloed. Aan deze voorwaarde kan lastig worden voldaan, omdat er tussen de lidstaten wordt gehandeld in groenten en fruit.

De wettelijke uitzondering

Niet elke beperking van de mededinging is verboden. Soms wordt beperking op de koop toegenomen. Dit is het geval als de overeenkomst, besluit, gedraging (i) bijdraagt tot verbetering van de distributie dan wel technische of economische meerwaarde heeft, (ii) een billijk aandeel van deze meerwaarde aan consumenten ten goede komt, (iii) beperking van de mededinging noodzakelijk is en (iv) de concurrentie niet wordt uitgesloten. Het gaat om cumulatieve voorwaarden.

Consumenten profiteren waarschijnlijk niet van de gezamenlijke verkoop. Het ligt voor de hand dat landbouwondernemers hun producten uitsluitend gezamenlijk verkopen om een zo hoog mogelijke verkoopopbrengst te krijgen. Zo bezien ligt niet voor de hand dat op de wettelijke uitzondering een beroep kan worden gedaan.

Slot

Coöperaties van telers die niet beschikken over een GMO-erkenning doen er dus goed aan om te controleren of hun gezamenlijke verkoop niet in strijd is met het kartelverbod.

Het belang van regie over de afzet in de sector groenten en fruit

12 FEBRUARI 2014

Erkende producentenorganisaties, in de sector groente en fruit ook wel aangeduid als telersverenigingen, dienen regie over de afzet te hebben. De producentenorganisaties moeten dus de producten van hun leden verkopen. Wanneer ontbreekt die regie, en wat zijn de consequenties?

Omdat de Europese wetgever van mening is dat landbouw niet kan worden overgelaten aan de grillen van de markt, kennen we in Europa een gemeenschappelijk landbouwbeleid. Onderdeel van dit beleid is de gemeenschappelijke marktordening, beter bekend onder de afkorting GMO. In de sector groente en fruit vervullen erkende producentenorganisaties binnen de GMO een spilfunctie. Zij dienen er voor te zorgen dat de prijzen voor groente en fruit worden gestabiliseerd door het aanbod te concentreren (de zogenaamde aanbodbundeling) en vraag en aanbod beter op elkaar af te stemmen. De voornaamste activiteit van een producentenorganisatie is daarom het concentreren en het afzetten van de producten die haar leden telen.

Regie over de afzet

Aanbodbundeling is slechts mogelijk als de leden van een producentenorganisatie alle producten die zij telen, verkopen via de producentenorganisatie waarvan zij lid zijn. Hiertoe zijn deze leden op grond van de GMO dan ook verplicht. Producentenorganisaties moeten overigens actief controleren of de leden hun leverplicht ook daadwerkelijk nakomen. Deze leverplicht laat onverlet dat een producentenorganisatie individuele leden toestemming kan geven een klein deel van de producten zelf te verkopen. Het bekendste voorbeeld is de thuisverkoop aan consumenten.

De producten die de leden aanleveren, moeten door de producentenorganisatie worden verkocht. Het Europese Gerecht heeft in 2009 uitgelegd dat hiermee wordt bedoeld dat een producentenorganisatie daadwerkelijk de verkoopvoorwaarden en meer in het bijzonder de verkoopprijzen, moet (kunnen) bepalen. De producentenorganisatie moet met andere woorden regie hebben over de afzet.

Een producentenorganisatie kan besluiten de verkoop zelf ter hand te nemen. Deze activiteit mag echter ook worden uitbesteed aan derden, mits de producentenorganisatie te allen tijde de regie behoudt. Op dit moment is het nog niet helemaal duidelijk hoe een producentenorganisatie precies aan dit vereiste kan voldoen. Wat in ieder geval duidelijk is, is dat het niet is toegestaan dat leden producten buiten de producentenorganisatie om verkopen. Dit volgt uit een recent arrest van het Europese Gerecht. De bedoelde zaak had onder andere betrekking op de Nederlandse producentenorganisatie FresQ die een deel van de afzet had uitbesteed aan leden die (i) hun eigen identiteit ten aanzien van hun klanten behielden (ii) hun eigen afzet regelden en reclame voor zichzelf maakten (hun eigen merken) en (iii) hun eigen productie afzetten, dat wil zeggen hun eigen commerciële contacten behielden en daarmee onderhandelden. Het Gerecht was het met de Europese Commissie eens dat FresQ in de geschetste situatie geen regie had over de afzet. Die werd immers gevoerd door de leden.

Actief kunnen ingrijpen

Het ligt voor de hand dat een producentenorganisatie in geval van uitbesteding actief moet kunnen ingrijpen. Aan het Europese Hof van Justitie is vorig jaar de vraag voorgelegd of het is toegestaan dat een producentenorganisatie de afzet uitbesteedt aan een handelsbedrijf zonder over de contractuele mogelijkheid te beschikken tussentijds actief in te grijpen. Op dit moment is er nog geen arrest gewezen en moeten we het doen met het advies van de Advocaat-Generaal. Die is van mening dat als de afzet wordt uitbesteed aan derden, de uitbestedingsovereenkomst moet voorzien in de mogelijkheid voor de producentenorganisatie om aan die derden bindende instructies te geven. De producentenorganisatie moet feitelijk in staat zijn om foutief handelen van derden te voorkomen. Interessant is verder dat de Advocaat-Generaal niet inziet waarom een producentenorganisatie zich in detail bezig zou moeten houden met de dagelijkse commerciële activiteiten die zijn uitbesteed. Hij meent dat de ingeschakelde derden een (min of meer) ruime beoordelingsmarge kunnen genieten bij de uitvoering van de hun opgedragen taken, zoals de vaststelling van de verkoopprijzen en de keuze van afnemers. Het is nu afwachten of het Europese Hof van Justitie het advies van de Advocaat-Generaal overneemt. Vanuit producentenorganisaties gezien heeft dit in voorkomend geval mogelijk positieve gevolgen voor de Nederlandse uitbestedingregels. Die zijn namelijk strenger dan volgens de Advocaat-Generaal noodzakelijk. In Nederland schrijven de erkenningscriteria thans voor dat in geval van uitbesteding wordt aangetoond dat de producentenorganisatie de ingeschakelde derden feitelijk aanstuurt. Daarnaast verlangt de herziene nationale strategie in dit kader zelfs dat er minimaal één keer per week met de ingeschakelde derden verkoopvergaderingen worden gehouden.

De gevolgen van het ontbreken van regie over de afzet

Een producentenorganisatie die geen regie heeft over de afzet, handelt in strijd met de erkenningscriteria, hetgeen een schending van de GMO oplevert. Dit kan een nationale toezichthouder aanleiding geven de erkenning te schorsen of zelfs in te trekken. In 2010 overkwam dat de Nederlandse producentenorganisatie Batavia. Eerst werd de erkenning geschorst omdat een aantal leden hun producten buiten Batavia om verkocht. Hoewel de schorsing na enige tijd werd opgeheven, werd de erkenning uiteindelijk met terugwerkende kracht ingetrokken. Nieuwe controles hadden namelijk een waslijst aan gebreken aan het licht gebracht.

Batavia had GMO-subsidie aangevraagd en gekregen. Als gevolg van de intrekking van de erkenning, moest Batavia de GMO-subsidies die waren verstrekt na de datum van de intrekking van de erkenning met rente terugbetalen. Uitsluitend erkende producentenorganisaties kunnen immers aanspraak maken op GMO-subsidies. Wordt de erkenning met terugwerkende kracht ingetrokken, dan is reeds uitgekeerde GMO-subsidie vanaf datum intrekking erkenning onverschuldigd betaald.

Ook zonder dat het tot intrekking van de erkenning komt, kan het ontbreken van regie over de afzet verstrekende gevolgen hebben. Dat heeft de Nederlandse producentenorganisatie FresQ ondervonden. Zoals hiervoor reeds is opgemerkt, had de Europese Commissie vastgesteld dat FresQ onvoldoende regie had over de afzet. Als gevolg hiervan werd door de Europese Commissie de GMO-subsidie die FresQ had ontvangen, onttrokken aan de communautaire financiering. GMO-subsidie wordt via de lidstaat uitbetaald. Dit betekent dat Nederland nu verplicht is de aan FresQ verstrekte GMO-subsidie aan Europa terug te betalen. De vraag die vervolgens opkomt is of Nederland het terugbetaalde bedrag op FresQ en/of haar leden moet verhalen. Hier is inmiddels een heftige discussie over losgebarsten.

Slot

De praktijk laat zien dat erkende producentenorganisaties er actief voor moeten zorgen dat aan de erkenningscriteria wordt voldaan. In dit kader is het buitengewoon belangrijk dat zij regie hebben over de afzet. Producentenorganisaties moeten er daarom op toezien dat de leden hun leverplicht nakomen. Daarnaast dienen de producentenorganisaties daadwerkelijk de verkoopvoorwaarden en meer in het bijzonder de verkoopprijzen kunnen bepalen van de te verkopen producten. Dit laatste geldt op dit moment ook als afzetactiviteiten worden uitbesteed.

Intrekking erkenning FresQ niet geschorst

7 FEBRUARI 2014

FresQ is een is coöperatie voor telers van groenten en fruit. In die hoedanigheid was FresQ erkend als producentenorganisatie (PO), ook wel aangeduid als telersvereniging, in de zin van de Gemeenschappelijke marktordening (GMO) in de productiesector groente en fruit. Bij besluit van 23 augustus 2013 (het intrekkingbesluit) heeft het Productschap Tuinbouw (PT) de erkenning van FresQ met ingang van 1 januari 2010 ingetrokken. Aansluitend heeft het PT bij besluiten van 25 september 2013 (de terugvorderingsbesluiten) een deel van de GMO-steun voor 2010, 2011 en 2012 ingetrokken en met rente teruggevorderd en daarnaast verschillende aanvragen van FresQ die strekken tot of gericht zijn op uitbetaling en toekenning van GMO-steun vanaf 2012 afgewezen. FresQ heeft tegen het intrekkingbesluit en de terugvorderingsbesluiten bij het PT bezwaar gemaakt. Verder heeft FresQ de voorzieningenrechter van het College van Beroep voor het Bedrijfsleven (CBB) verzocht om het intrekkingbesluit en de terugvorderingsbesluiten bij wijze van voorlopige voorziening te schorsen. In een [uitspraak van 20 december 2013](#) heeft de voorzieningenrechter het verzoek van FresQ afgewezen.

Belan genafweging

Het feit dat een besluit een financieel belang vertegenwoordigt, is onvoldoende reden om een voorlopige voorziening te vorderen. In het kader van de belangenafweging kan het treffen van een voorlopige voorziening echter wel in beeld komen indien het financiële belang van dien aard is dat de vermogenspositie van de betrokken onderneming zodanig wordt aangetast dat de bedrijfsvoering hierdoor in de problemen zou kunnen komen.

In totaal heeft het PT circa 42 miljoen euro van FresQ teruggevorderd. Ter zekerstelling van de betaling van dit bedrag heeft het PT conservatoir beslag gelegd op het kantoorpand van FresQ, bankrekeningen van FresQ en vorderingen van FresQ op derden, alsmede dwangbevelen uitgevaardigd. Het PT beschikt daarmee over

een executoriale titel om de betaling van het bedrag af te dwingen. Daarnaast heeft de Belastingdienst een vordering van circa 1,7 miljoen euro op FresQ, voor de betaling waarvan eveneens dwangbevelen zijn uitgevaardigd.

FresQ heeft gesteld dat zij thans over onvoldoende financiële middelen beschikt om na een eventuele uitwinning van de gelegde beslagen door het PT ook de vordering van de Belastingdienst te kunnen voldoen. Zij vreest daarom dat indien het PT als eerste tot executie overgaat, de Belastingdienst haar faillissement zal aanvragen. Met name omdat de financiële positie van FresQ niet duidelijk is, acht de voorzieningenrechter het allerminst zeker dat deze door FresQ gevreesde situatie zich zal voordoen. De voorzieningenrechter is daarom van mening dat de door FresQ gestelde dreiging onvoldoende concreet is om het treffen van een voorlopige voorziening te kunnen rechtvaardigen.

Rechtmatigheid

Er kan ook reden zijn om een voorlopige voorziening te treffen indien, ook zonder diepgaand onderzoek naar de relevante feiten of het recht, ernstig dient te worden betwijfeld of het intrekingsbesluit en de terugvorderingsbesluiten de toetsing van de rechtmatigheid daarvan kunnen doorstaan.

FresQ heeft in verband hiermee op de eerste plaats gesteld dat het PT niet bevoegd is om de terugvorderingsbesluiten te nemen. Het PT zou slechts de bevoegdheid hebben om GMO-steun te verstrekken. De voorzieningenrechter volgt deze stelling niet. Uit de [uitspraak van 6 september 2013](#) van het CBB volgt duidelijk dat het PT ook bevoegd is GMO-steun met rente terug te vorderen indien achteraf wordt vastgesteld dat een producentenorganisatie niet aan de erkenningsvoorwaarden voldeed.

Op de tweede plaats heeft FresQ gesteld dat het schorsingsbesluit evident onrechtmatig is omdat geen sprake is van een aan haar toe te rekenen ernstige inbreuk op de erkenningscriteria. Het PT heeft dit bestreden en betoogd dat uit twee onderzoeken die de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) in zijn opdracht heeft uitgevoerd volgt dat bij FresQ sprake is van ernstige schendingen van de erkenningseisen. FresQ wordt met name verweten dat zij onvoldoende regie heeft gevoerd op de afzet van de producten van haar leden en op de totstandkoming van de aan haar leden uitbetaalde prijzen.

Na kennisneming van de rapporten van de NVWA en van de in haar bezwaarschrift tegen het intrekingsbesluit door FresQ daartegen ingebrachte argumenten, stelt de voorzieningenrechter dat zij niet tot de overtuiging is gekomen dat

van een inbreuk als vastgesteld door het PT geen sprake was en evenmin dat de intrekking en de daarop gebaseerde terugvorderingsbesluiten om andere redenen onmiskenbaar onrechtmatig zijn. Opmerkelijk is overigens dat de voorzieningenrechter niet overweegt de door het PT vastgestelde inbreuk op de erkenningsregels kwalificeert als een ernstige overtreding. De voorzieningenrechter had simpelweg kunnen verwijzen naar de hiervoor reeds aangehaalde uitspraak van 6 september 2013 waar een vergelijkbare door producentenorganisatie Batavia gepleegde inbreuk op de erkenningscriteria als een ernstige overtreding werd aangemerkt.

Opheffing PT

Met ingang van 1 januari 2014 zijn de taken en bevoegdheden van het PT overgedragen aan de Minister van Economische Zaken. Dit heeft echter geen gevolgen voor de erkenningscriteria van producentenorganisaties. Dus ook voor de huidige situatie is de onderhavige uitspraak nog steeds relevant.

Regeling uitvoering GMO groenten en fruit gepubliceerd

30 DECEMBER 2013

Op 10 december 2013 is de Regeling uitvoering GMO groenten en fruit (Regeling) in de Staatscourant gepubliceerd. Vanaf 1 januari 2014 vervangt deze Regeling de Verordening PT uitvoeringsbepalingen GMO groenten en fruit 2012 van het Productschap Tuinbouw (PT) en de daarop gebaseerde voorzittersbesluiten en circulaire's waaronder de Erkenningscriteria. Per die datum worden de taken en bevoegdheden van het PT overgedragen aan de Minister van Economische Zaken (Minister).

Inhoud van de Regeling

In de Regeling zijn voorschriften opgenomen met betrekking tot (i) de erkenning en het lidmaatschap van producentenorganisaties, (ii) het actiefonds en het operationeel programma, (iii) aanvraag en verlenen van steun, (iv) administratieve verplichtingen en (v) sancties. Het betreft hier de nadere uitwerking van de voorschriften van Verordening (Vo) 1234/2007 en Verordening (Vo) 543/2011 waarin de gemeenschappelijke marktordening (GMO) voor groenten en fruit wordt geregeld.

Uit de toelichting in de Staatscourant volgt dat de Minister met de Regeling niet beoogd inhoudelijke wijzigingen aan te brengen ten opzichte van de door het PT opgestelde regels. Inhoudelijk verschilt de Regeling derhalve niet wezenlijk van de Regeling de Verordening PT uitvoeringsbepalingen GMO groenten en fruit 2012 van het PT en de daar op gebaseerde voorzittersbesluiten en circulaire's. Toch valt op dat de Regeling op een aantal punten strenger is dan de door het PT gehanteerde regels.

Erkenning

Op erkende producentenorganisaties, rusten diverse verplichtingen. De belangrijkste verplichting is dat de producentenorganisaties de producten van hun leden moeten concentreren en verkopen. Deze activiteit kan een producentenorganisatie zelf uitvoeren. Het is echter ook mogelijk om deze activiteit uit te besteden aan een derde. Als van deze mogelijkheid gebruik wordt gemaakt, moet de producentenorganisatie wel wekelijks met deze derde overleg voeren over de te hanteren

verkoopvoorwaarden, waaronder de verkoopprijs. Dit voorschrift is ontleend aan de Herziene Nationale Strategie. De door het PT gehanteerde Erkenningscriteria verlangen slechts dat de derde daadwerkelijk wordt aangestuurd. Ook het Fruition arrest van het Hof van Justitie lijkt niet te verlangen dat er wekelijks overleg wordt gevoerd over de te hanteren verkoopvoorwaarden.

Verder valt op dat de Regeling voorschrijft dat erkende producentenorganisaties bepalen op welk moment de leden hun producten aan de producentenorganisaties ter verkoop moeten aanbieden. De door het PT gehanteerde Erkenningscriteria zijn ook op dit punt minder streng. Volgens de door het PT gehanteerde Erkenningscriteria bepalen namelijk dat een lid het moment van verkoop mag bepalen.

In beginsel moeten de leden van producentenorganisaties hun volledige productie via de producentenorganisatie verkopen. Een producentenorganisatie kan een lid echter ontheffing verlenen van de leverplicht. Die bevoegdheid is verre van ongelimiteerd en bestaat uitsluitend ten behoeve van de zogenaamde (i) thuisverkoop aan consumenten, (ii) marginale verkoop en (iii) verkoop van producten die de producentenorganisatie normaal niet verhandelt. Anders dan in het huidige systeem geldt voor thuisverkoop op grond van de Regeling geen ondergrens meer. Het PT verlangde dat een producentenorganisatie haar leden moest toestaan ten minste 10% van de producten thuis te verkopen indien er vrijstelling werd gegeven voor thuisverkoop. Op grond van de GMO-regels mag een producentenorganisatie haar leden toestaan een marginaal deel van de productie zelf of via een andere productenorganisatie te verkopen. Net als op grond van de door het PT gehanteerde Erkenningscriteria is een marginaal deel volgens de Regeling maximaal 5% van de totale verhandelbare productie van de producentenorganisatie. De productenorganisatie mag dus een individueel lid toestaan meer dan 5% van de eigen productie zelf te verkopen. Daardoor zou een lid in theorie toegestaan kunnen worden 100% van de eigen productie zelf te verkopen. De Regeling beperkt deze mogelijkheid. Met toestemming van de producentenorganisatie mag een lid slechts maximaal 25% van zijn eigen productie zelf verkopen.

GMO-subsidie

Het totale bedrag aan GMO-subsidie dat een producentenorganisatie kan ontvangen, is afhankelijk van de waarde van de verkochte producten. Het gaat hierbij om producten die de producentenorganisatie zelf heeft verkocht. Hiervoor zagen we al dat een producentenorganisatie haar leden kan toestaan een bepaald deel van de productie via een andere producentenorganisatie te verkopen.

Volgens de Regeling wordt de waarde van deze verkoop opgeteld bij de waarde van verkochte productie van de producentenorganisatie waarvan de teler lid is. Dit is relevant voor de maximale hoogte van de GMO-subsidie, aangezien die wordt gebaseerd op de waarde van verkochte productie. Voor het mogen optellen van de waarde verkochte productie is het wel noodzakelijk dat de andere producentenorganisatie de producten daadwerkelijk heeft verkocht en de teler voor de verkoop een factuur heeft gestuurd. Dit is een wijziging ten opzichte van de aanpak door het PT in Circulaire 2013 GFF-006. Bovendien lijkt de Regeling op dit punt niet in overeenstemming met artikel de GMO-regels. Daarin is namelijk bepaald dat indien een teler producten via een andere producentenorganisatie verkoopt, de waarde van deze verkoop wordt opgeteld bij de waarde verkochte producten van deze andere producentenorganisatie.

Net als onder de huidige regels van het PT, zijn ook onder de Regeling de extra kosten van milieuacties subsidiabel. Interessant is in dit opzicht dat uit de toelichting op de Regeling duidelijk blijkt dat bij de berekening van de extra kosten rekening moet worden gehouden met de meeropbrengsten en kostenbesparingen die het gevolg zijn van de uitvoering van de milieuactie.

Sancties

In hoofdstuk 7 van de Regeling staan de sancties die de Minister aan producentenorganisaties kan opleggen. Nieuw is dat nu in de Regeling is bepaald dat een sanctie kan worden opgelegd in geval de verkoopactiviteiten niet juist zijn uitbesteed. Bovendien kan een sanctie worden opgelegd als een producentenorganisatie een aanwijzing van de Minister niet (juist) opvolgt.

Regie over de afzet en uitbesteding: het Hof van Justitie geeft uitleg in de zaak Fruition

27 DECEMBER 2013

In een arrest van 19 december 2013 heeft het Hof van Justitie geoordeeld over de wijze waarop producentenorganisaties de verkoop van de producten van hun leden mogen uitbesteden zonder de regie over de afzet te verliezen.

De casus

Fruition, een in Engeland gevestigde erkende producentenorganisatie in de sector groenten en fruit, had de verkoop van de producten van haar leden uitbesteed. De Europese Commissie was van mening dat door de wijze waarop de verkoop was uitbesteed, Fruition geen regie meer had over de afzet. Het gevolg hiervan was dat Fruition niet meer voldeed aan de Engelse erkenningsvoorwaarden die zijn gebaseerd op de gemeenschappelijke marktordening in de sector groenten en fruit (GMO-regels). Dit leidde er uiteindelijk toe dat de erkenning van Fruition door de Engelse autoriteiten werd ingetrokken.

Voor een meer gedetailleerdere beschrijving van de casus en de conclusie van Advocaat-Generaal Wahl in deze zaak wordt verwezen naar het artikel Regie over de afzet en uitbesteding: de conclusie van de A-G in de zaak Fruition.

Het oordeel van het Hof van Justitie

Volgens het Hof van Justitie wenst de verwijzende rechter te vernemen of de GMO-regels betreffende meebrengen dat een producentenorganisatie die de verkoop van de producten van de door haar leden geteelde producten uitbestedt, zeggenschap over deze verkoop moet behouden, en zo ja hoever deze zeggenschap moet strekken.

Regie over de afzet

De GMO-regels staan er volgens het Hof van Justitie niet aan in de weg dat een producentenorganisatie de verkoop van de door leden geteelde producten uitbestedt. Een dergelijke uitbesteding mag voor de producentenorganisatie evenwel geenszins een vrijbrief zijn om de hun krachtens de GMO-regels

opgelegde erkenningsvoorwaarden niet in acht te nemen. Onmisbaar voor de handhaving van hun erkenning als producentenorganisatie is dus dat deze organisaties ervoor zorgen dat zij blijven voldoen aan alle erkenningsvoorwaarden en in het bijzonder dat zij hun optreden doelmatig voortzetten. Daarom moeten producentenorganisaties ook in geval van uitbesteding regie hebben over de afzet.

De mate van zeggenschap

Een producentenorganisatie heeft slechts voldoende regie over de afzet indien zij tijdig en dwingend kan ingrijpen. Daarom moet een producentenorganisatie met de derde aan wie de verkoop wordt uitbesteed contractueel afspreken "*dat zij verantwoordelijk blijft voor de uitoefening van de uitbestede activiteit en voor de algemene zeggenschap over het beheer zodat zij in laatste instantie de zeggenschap kan blijven uitoefenen en in voorkomend geval op tijd kan ingrijpen in deze uitoefening over de gehele looptijd van de afspraak.*"

Meer uitleg geeft het Hof van Justitie niet. Het is aan de nationale rechter om aan de hand van de gegeven uitleg te beoordelen of een producentenorganisatie in geval van uitbesteding voldoende regie heeft over de afzet. Hierbij moet de nationale rechter letten op alle relevante omstandigheden van de zaak, waaronder de aard en omvang van de uitbestede activiteiten.

Commentaar

Het belang van het onderhavige arrest is gelegen in de uitleg over de mate van zeggenschap die een producentenorganisatie in geval van uitbesteding moet hebben om nog steeds regie over de afzet te kunnen hebben. Het is jammer dat de uitleg die het Hof van Justitie geeft tamelijk cryptisch is. De conclusie van de A-G was op dit punt veel explicieter.

Gelet op de versie van het arrest in de procestaal ([Engels](#)) en de versie in de taal van het Hof van Justitie ([Frans](#)), lijkt het erop dat de uitleg van het Hof van Justitie ten aanzien van de mate van zeggenschap als volgt moet worden begrepen. De uitbestedingsovereenkomst die met betrekking tot de verkoop van de door leden geteelde producten met een derde wordt gesloten moet de producentenorganisatie in staat stellen (i) verantwoordelijk te blijven voor deze verkoop en (ii) op de uitoefening van deze activiteit een algemene managementcontrole uit te oefenen. Aldus moet de producentenorganisatie gedurende de looptijd van de uitbestedingsovereenkomst de bevoegdheid behouden de uitvoering van de overeenkomst te controleren en, indien noodzakelijk, tijdig in te grijpen.

Het Hof van Justitie spreekt over een “*algemene managementcontrole*”. Dit impliceert dat het niet noodzakelijk is dat een producentenorganisatie zich op dagdagelijkse basis bemoeit met de verkoopmodaliteiten zoals de prijsvorming. Anders is de managementcontrole niet meer algemeen.

Producentenorganisaties moeten volgens het Hof van Justitie de regie over de afzet hebben ten einde te verzekeren dat zij hun wezenlijke activiteiten “*doelmatig*” uitoefenen. Aldus zou de uitleg van het Hof van Justitie zo kunnen worden geïnterpreteerd dat de algemene managementcontrole erop gericht moet zijn op de doelmatigheid van verkoop door de derde. Indien controle uitwijst dat de verkoop niet langer doelmatig is, moet de producentenorganisatie “*tijdig*” ingrijpen. Helaas geeft het Hof van Justitie geen uitleg wat hiermee wordt bedoeld. De toekomst zal dus moeten uitwijzen hoe *tijdig* *tijdig* is.

Productschap Tuinbouw stelde ten onrechte verzoek om EHEC-steun buiten behandeling

23 DECEMBER 2013

Het Productschap Tuinbouw (PT) heeft blijkens een uitspraak van 8 november 2013 van het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBB) ten onrechte het aanvraag voor EHEC-steun van (de leden van) producentenorganisatie Batavia buiten behandeling gesteld. Het PT was van mening dat dit mogelijk was, omdat Batavia op het moment van indiening van het verzoek geen GMO-erkende producentenorganisatie was. De erkenning van Batavia was namelijk met terugwerkende kracht door het PT ingetrokken.

EHEC-steun

In het kader van Vo 585/2011 konden producenten van groente en fruit in 2011 in aanmerking komen voor zogenaamde EHEC-steun. Als gevolg van de EHEC-crisis was de vraag naar groente en fruit namelijk volledig ingezakt, waardoor veel producten slechts met verlies konden worden verkocht. EHEC-steun was niet alleen voorbehouden aan producten van groente en fruit die lid waren van een GMO-erkende productenorganisatie. Ook niet-gebonden producenten konden in aanmerking komen voor EHEC-steun.

Batavia diende op 11 juli 2011 bij het PT een aanvraag in voor EHEC-steun. Dit was binnen de daarvoor geldende termijn. Het PT had de steun uiterlijk op 15 oktober 2011 moeten uitbetalen. In plaats daarvan stelde het PT de aanvraag op 13 oktober 2011 buiten behandeling omdat het PT de erkenning van Batavia bij besluit van 10 oktober met ingang van 1 januari 2010 definitief had ingetrokken.

Buiten behandeling stellen van een aanvraag

Het buiten behandeling stellen van een aanvraag voor EHEC-steun wordt niet geregeld in Vo 585/2011. Ook Vo 1234/2007, waarin bepalingen zijn opgenomen ten behoeve van een gemeenschappelijke ordening van de landbouwmarkten (de GMO), waaronder bepalingen ten aanzien van productenorganisaties en maatregelen voor specifieke noodsituaties zoals de EHEC-steun, en de Uitvoeringsverordening, Vo. 543/2011, bieden een dergelijke grondslag niet.

De rechtmatigheid van de besluiten om de aanvragen niet te behandelen moet volgens het CBB daarom worden beoordeeld op grond van artikel 4:5 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb). In deze bepaling is de bevoegdheid om een aanvraag niet te behandelen neergelegd.

In het eerste lid van artikel 4:5 Awb is bepaald dat een aanvraag buiten behandeling kan worden gesteld indien (a) de aanvrager niet heeft voldaan aan enig wettelijk voorschrift voor het in behandeling nemen van de aanvraag, (b) de aanvraag geheel of gedeeltelijk is geweigerd op grond van artikel 2:15 van de Awb of (c) de verstrekte gegevens en bescheiden onvoldoende zijn voor de beoordeling van de aanvraag of voor de voorbereiding van de beschikking. Daarbij is bepaald dat de aanvraag alleen buiten behandeling kan worden gelaten als de aanvrager de gelegenheid heeft gehad de aanvraag binnen een door het bestuursorgaan te In het eerste lid van artikel 4:5 Awb stellen termijn aan te vullen. Op grond van het vierde lid van artikel 4:5 Awb moet een besluit om een aanvraag niet te behandelen aan de aanvrager bekend worden gemaakt binnen vier weken nadat de aanvraag is aangevuld of de daarvoor gestelde termijn ongebruikt is verstreken.

Op het moment dat Batavia de aanvraag voor EHEC-steun ten behoeve van haar leden bij het PT indiende, was Batavia een GMO-erkende producentenorganisatie. Deze erkenning werd later evenwel met terugwerkende kracht ingetrokken. Als gevolg hiervan was Batavia, achteraf gezien, op het moment dat de aanvraag geen GMO-erkende producentenorganisatie. Daarmee was, wederom achteraf gezien, niet voldaan aan een voor het in behandeling nemen van de aanvragen wettelijk vereiste (artikel 4:5 lid 1 sub a Awb). Het CBB wijst erop dat dit verzuim niet meer kan worden hersteld. Daarmee kan de aanvraag echter niet met een beroep op artikel 4:5 Awb buiten werking worden gesteld, aangezien deze bepaling volgens het CBB immers slechts ziet op naar hun aard herstelbare gebreken. Derhalve heeft het PT de aanvraag om EHEC-steun ten onrechte buiten behandeling gesteld.

Hoe nu verder...

Het CBB stelt vast dat EHEC-steun niet alleen aan (leden van) GMO-erkende producentenorganisaties toekomt. Vo 585/2011 biedt ook de mogelijkheid steun rechtstreeks aan niet-georganiseerde producenten uit te betalen. Uit de systematiek van de verordening moet volgens het CBB worden afgeleid dat louter uit het oogpunt van stroomlijning van de aanvragen om EHEC-steun is bepaald dat indien producenten zijn aangesloten bij een GMO-erkende producentenorganisatie, deze organisatie namens hun leden de aanvragen moet indienen. Dit is

precies was Batavia ten behoeve van haar leden heeft gedaan. De aanvraag is buiten behandeling gesteld omdat, achteraf gezien, Batavia geen GMO-erkende producentenorganisatie was. Het ontbreken van deze erkenning kan de leden van Batavia echter niet worden tegengeworpen. Daarom moet het PT alsnog een inhoudelijk oordeel geven over het recht op EHEC-steun.

Commentaar

De vraag is of (de leden van) Batavia geen pyrrusoverwinning hebben behaald. Vo 585/2011 bepaalt weliswaar dat niet-georganiseerde producenten in aanmerking kunnen komen voor EHEC-steun, maar er is wel een voorwaarde aan verbonden. Niet-gebonden producenten moeten namelijk een contract hebben gesloten met een GMO-erkende producentenorganisatie. Aan deze voorwaarde hebben de leden van Batavia zeer waarschijnlijk niet voldaan. Op het moment dat de aanvraag voor EHEC-steun werd ingediend waren de betreffende leden immers lid van een GMO-erkende producentenorganisatie. Er was toentertijd dus geen enkele noodzaak om een overeenkomst te sluiten met een andere GMO-erkende producentenorganisatie. Ook dit verzuim is niet meer te herstellen. De vraag is wat het PT nu gaat doen. In zekere zin lijkt er geen sprake van '*much to do about nothing*'. De leden van Batavia hebben waarschijnlijk niet voldaan aan de voorwaarden van Vo 585/2011. Op het eerste gezicht lijkt dit voldoende om een subsidie niet toe te kennen.

Gerecht: FresQ had geen regie over de afzet

17 SEPTEMBER 2013

In een arrest van 16 september 2013 heeft het Gerecht geoordeeld dat de Commissie terecht bijna 21 miljoen euro die FresQ aan GMO-subsidie had ontvangen, aan de communautaire financiering mocht onttrekken. De reden voor deze intrekking is dat FresQ niet voldeed aan de erkenningsvoorwaarden. Ten aanzien van een aantal telers had FresQ namelijk geen regie over de afzet.

GMO

FresQ een is coöperatie voor telers van groenten en fruit. In die hoedanigheid was FresQ erkend als producentenorganisatie (PO), ook wel aangeduid als telersvereniging, in de zin van de Gemeenschappelijke marktordening (GMO) in de productiesector groente en fruit. Het doel van de GMO is de concurrentiekracht en de marktgerichtheid van de producten van groente en fruit te versterken. Hierbij is een belangrijke rol weggelegd voor erkende PO's. Om voor erkenning in aanmerking te komen en vervolgens erkend te blijven, moet een PO voldoen aan erkenningscriteria. Het bij uitstek belangrijkste criterium is dat de PO de regie moet voeren over de afzet van de producten die haar leden telen.

De casus

In 2007 verrichtte de Commissie onderzoek bij FresQ en een aantal daarbij aangesloten leden met betrekking tot de erkenning. Hierbij stelde de Commissie vast dat FresQ de verkoop van de door de leden geproduceerde producten liet verrichten door meerdere verkoopdochters. Verder stelde de Commissie vast dat de leden van FresQ, in tegenstelling tot de verkoopdochters, onafhankelijke structuren waren die:

- hun eigen identiteit ten aanzien van hun klanten behielden;
- hun eigen afzet regelden en reclame voor zichzelf maakten (hun eigen merken);
- hun eigen productie afzette, d.w.z. hun eigen commerciële contacten behielden en daarmee onderhandelden.

Ten aanzien van dit laatste punt bleek dat het verkooppersoneel officieel bij de verkoopdochters werd gedetacheerd. Feitelijk was het verkooppersoneel echter in dienst van het lid, waaronder het bijgevolg ressorteerde. Deze teler betaalde het verkooppersoneel ook. Het bij de diverse verkoopdochters gedetacheerde verkooppersoneel kon onderling overleg plegen. Het waren echter de leden die uiteindelijk beslisten over hun eigen prijs voor hun "eigen" producten die werden verkocht aan hun "eigen" klanten. De dagelijkse uitwisselingen onder het verkooppersoneel werd dan ook niet beschouwd als "afzet" in de zin van de GMO-verordeningen. Bovendien hadden deze uitwisselingen geen gevolgen voor de daadwerkelijke verkoop (prijzen) van de leden.

Omdat bepaalde leden van FresQ de eigen productie afzetten, kwam de Commissie tot de conclusie dat FresQ niet aan de erkenningscriteria voldeed. Bijgevolg besliste de Commissie om ongeveer 21 miljoen euro die FresQ aan GMO-subsidie had ontvangen, aan de communautaire financiering te onttrekken. Nederland was het met deze conclusie niet eens en stelde beroep in bij het Gerecht.

Bewijs van onregelmatigheid

De Commissie hoeft volgens het Gerecht niet te bewijzen dat er in strijd met de erkenningscriteria is gehandeld. Het volstaat dat de Commissie bewijst dat er ernstige en redelijke twijfels zijn. De lidstaat moet vervolgens bewijzen dat de beweringen van de Commissie onjuist zijn. De reden van deze bewijslastomkering is dat de lidstaten het beste in staat zijn om voor de goedkeuring van de GMO-subsidie benodigde gegevens te verzamelen en te verifiëren.

Regie over de afzet

Onder verwijzing naar het [arrest Frankrijk / Commissie](#) bevestigt het Gerecht dat de belangrijkste taak van een PO is het afzetten van de producten die haar leden telen. Het afzetten van producten betekent volgens het Gerecht dat de PO de verkoopvoorwaarden en meer in het bijzonder de prijs kan bepalen. Hoewel de afzet mag worden uitbesteed, moet de PO een effectieve controle behouden en uitoefenen over deze afzet. De mate waarin deze controle moet worden behouden en uitgeoefend is overigens onderwerp van geschil in de [Fruition-zaak](#).

Het Gerecht is het met de Commissie eens dat het onderscheid tussen een teler en een verkoopdochter van een PO louter formeel en kunstmatig is wanneer het personeel van de teler bij de verkoopdochter wordt gedetacheerd en in dat kader enkel instaat voor de afzet van die teler en uitsluitend de instructies van die teler opvolgt. Verder kan het volgens het Gerecht niet worden toegestaan dat telers tot

een PO toetreden met de uitsluitende bedoeling om deel te nemen aan de vaststelling van de verkoopprijzen van producten, terwijl de PO daarvoor in de praktijk niet instaat.

Het Gerecht constateert dat de Commissie heeft bewezen dat er ernstige en redelijke twijfels zijn of FresQ heeft voldaan aan de erkenningscriteria. Nederland heeft dit niet weerlegd. Met name heeft Nederland niet bewezen dat de verkoop van de producten door verkoopdochters van FresQ, die feitelijk slecht door één teler werden gevormd, onder het toezicht en leiding van FresQ optraden.

Handelen in strijd met de erkenningscriteria en GMO-subsidie

GMO-subsidie kan slechts worden toegekend aan een erkende PO. Een PO die niet aan de erkenningscriteria voldoet, komt daarmee niet voor GMO-subsidie in aanmerking. Hierbij is niet van belang of een PO door een lidstaat is erkend, dan wel dat deze door de lidstaat is ingetrokken. Een PO die niet aan de erkenningscriteria voldoet, mag zondermeer geen GMO-subsidie ontvangen. De Commissie was dus gerechtigd de kosten van FresQ aan de communautaire financiering onttrekken.

Nederland stelde zich tot slot op het standpunt dat niet alle kosten van FresQ aan de communautaire financiering mochten worden onttrokken. Hiermee zouden immers alle leden van FresQ worden geschaad, terwijl slechts ten aanzien van een aantal leden in strijd met de erkenningscriteria werd gehandeld. Het Gerecht volgt dit argument niet. Vast staat dat FresQ heeft gehandeld in strijd met erkenningsregels en daarmee komen alle kosten niet meer voor de communautaire financiering in aanmerking.

Slot

Het arrest laat zien hoe belangrijk het is dat een PO regie heeft over de afzet. Als deze regie ontbreekt, wordt niet voldaan aan de erkenningscriteria en kan de PO niet in aanmerking komen voor GMO-subsidie. Dat de erkenning niet is ingetrokken, doet hier niet aan af. Inmiddels staat regie over de afzet stevig op de agenda van de Nederlandse toezichthouder het Productschap Tuinbouw (PT). Het PT schroomt niet om de erkenning te schorsen als deze regie ontbreekt. Ook de meest ultieme sanctie, intrekking van de erkenning, wordt ingezet. Dat heeft coöperatie Batavia u.a. gemerkt. Wegens een waslijst aan gebreken trok het PT eind 2011 de erkenning in. In een [uitspraak van 6 september 2013](#) heeft het CBB bevestigd dat het PT de erkenning mocht intrekken.

CBB: Productschap Tuinbouw heeft terecht erkenning van Batavia ingetrokken

13 SEPTEMBER 2013

Het Productschap Tuinbouw (PT) heeft volgens een uitspraak van 6 september 2013 van het College van Beroep voor het Bedrijfsleven (CBB) terecht de GMO-erkenning van de coöperatie Batavia U.A. ingetrokken. Eerder was de erkenning van Batavia al geschorst. Uiteindelijk werd de schorsing door het PT opgeheven. Onderzoek nadien wees echter uit dat Batavia al geruime tijd niet voldeed aan de erkenningsvoorwaarden. Reden voor het PT om de erkenning definitief in te trekken.

GMO

Batavia een is coöperatie voor telers van groenten en fruit. In die hoedanigheid was Batavia erkend als producentenorganisatie (PO), ook wel aangeduid als telersvereniging, in de zin van de Gemeenschappelijke marktordening (GMO) in de sector groente en fruit. Met de GMO in de sector groente en fruit probeert Europa de concurrentiekracht en de marktgerichtheid van de sector te versterken. Hierbij is een belangrijke rol weggelegd voor erkende PO's. Om voor erkenning in aanmerking te komen en vervolgens erkend te blijven, moet een producentenorganisatie voldoen aan erkenningscriteria. Het bij uitstek belangrijkste criterium is dat de PO de regie moet voeren over de afzet van de producten die van haar telen. De onderhavige zaak laat zien wat de consequentie is als een PO niet langer voldoet aan de erkenningscriteria.

De gang van zaken

Bij besluit van 16 december 2009 werd de erkenning van Batavia als PO door het PT geschorst met ingang van 3 december 2009. De grond hiervoor was dat Batavia voor een deel van haar ledenproducten niet zelf de prijzen vaststelde waardoor er sprake was van een (te) gebrekkige regie van de afzet (en dus een overtreding van een erkenningscriterium).

Bij besluit van 12 augustus 2010 hief het PT, na meerdere controles, de schorsing van de erkenning per 30 juli 2010 op. In dit besluit deelde het PT mee van plan te

zijn te controleren of Batavia zich zou houden aan de afgesproken maatregelen en procedures. Ook kondigde het PT aan dat tijdens deze controles ook zou worden gecontroleerd of aan alle overige erkenningsvoorwaarden werd voldaan. Deze controles werden op 5 en 6 september 2011 uitgevoerd. Daarbij werd door het PT geconstateerd dat Batavia niet voldeed aan de erkenningsvoorwaarden. Uiteindelijk werd bij besluit van 10 oktober 2011 door het PT de erkenning van Batavia als PO met ingang van 1 januari 2010 definitief ingetrokken.

Redenen voor de intrekking van de erkenning

Op basis van de uitspraak van het CBB kan worden geconstateerd dat een hele waslijst aan gebreken Batavia fataal is geworden. Zo werden aanvoerprognoses voor een groot deel niet digitaal vastgelegd. Bovendien werden geen vergelijkingen gemaakt tussen de prognoses en de daadwerkelijk aangevoerde productie. Batavia had verder onvoldoende kennis van de productie van haar leden. De verkooptaak die bij de directeur lag, was uitbesteed. Die uitbesteding aan commissarissen was echter niet schriftelijk vastgelegd. Aldus was niet kenbaar of de verkoop onder verantwoordelijkheid van Batavia plaatsvond. Batavia kon bijgevolg niet aantonen dat zij een van haar belangrijkste functies en haar hoofdtaak, regie over de afzet van de producten van haar leden, daadwerkelijk uitvoerde. Daarnaast was het budgettaire beheer volgens het PT onder de maat. Ook constateerde het PT dat Batavia niet beschikte over een eigen sorteer- verpakkings- en distributiecentrum. Evenmin beschikte Batavia over koelcellen, zodat de productie werd opgeslagen bij de leden. Hoewel dit in beginsel geen probleem hoeft te zijn, verzuumde Batavia duidelijk te maken hoe haar leden over de noodzakelijke faciliteiten konden beschikken. Tot slot ontbrak een bestuurs-evaluatie over de afzet en aanbodbundeling en was er geen jaarrekening beschikbaar over 2010.

Oordeel CBB

Het CBB is het met het PT eens dat Batavia als gevolg van de geconstateerde gebreken niet langer voldeed aan de erkenningscriteria. Anders dan Batavia had aangevoerd, zijn deze in de GMO-verordening opgenomen criteria in de visie van het CBB voldoende duidelijk. Dit oordeel van het CBB is goed te volgen.

Wat de zaak in zekere zin opmerkelijk maakt is dat de erkenning van Batavia eerst is geschorst. Na het intrekken van deze schorsing ontdekte het PT verdergaande gebreken. Het zijn deze gebreken die Batavia uiteindelijk fataal werden. Daarbij heeft het PT de erkenning met terugwerkende kracht ingetrokken vóórafgaande aan de datum waarop de schorsing van de erkenning eerder werd opgeheven. De intrekking van de erkenning werkt namelijk terug tot de datum dat Batavia had

opgehouden aan de erkenningscriteria te voldoen. Deze terugwerkende kracht wordt geregeld in de GMO-verordening. Op grond hiervan heeft deze terugwerkende kracht volgens het CBB voorrang op nationaal recht en staat [artikel 3:40 Algemene wet bestuursrecht \(Awb\)](#), waar in staat dat een besluit niet in werking treedt voordat het is bekendgemaakt, er niet aan in de weg dat de erkenning met terugwerkende kracht wordt ingetrokken.

Gevolgen van de intrekking van de erkenning

De gevolgen van de intrekking van de erkenning zijn verstrekkend. Batavia had GMO-subsidie aangevraagd en gekregen. Als gevolg van de intrekking van de erkenning, moet Batavia de GMO-subsidies die zijn verstrekt na datum intrekking erkenning met rente aan het PT terugbetalen. Ook deze "*sanctie*" laat het CBB in stand. Wederom is dit goed te begrijpen. Uitsluitend erkende producentenorganisaties kunnen aanspraak maken op GMO-subsidies. Zonder erkenning bestaat er geen recht op deze subsidie. Wordt de erkenning met terugwerkende kracht ingetrokken, dan is reeds uitgekeerde GMO-subsidie vanaf datum intrekking erkenning ten onverschuldigd betaald. Het is daarom niet meer dan logisch dat onverschuldigd betaalde GMO-subsidie met rente terugbetaald moet worden.

Conclusie

De onderhavige zaak laat zien dat erkende producentenorganisaties er actief voor moeten zorgen dat aan de erkenningscriteria wordt voldaan. In dit kader is het buitengewoon belangrijk dat zij regie hebben over de afzet. Als er activiteiten worden uitbesteed, moet dit niet alleen contractueel, maar ook beleidsmatig goed geregeld worden.

Geen GMO-subsidie meer voor verwerking van groenten en fruit

4 JUNI 2013

In een arrest van 30 mei 2013 heeft het Gerecht van de Europese Unie (Gerecht) een bepaling uit Verordening 1580/2007 en twee bepalingen uit artikel 50 lid 3 Verordening 543/2011 nietig verklaard. Het gevolg hiervan is enerzijds dat de waarde van verwerkingsactiviteiten niet langer mogen meetellen voor de berekening van de waarde van de afgezette productie en anderzijds dat activiteiten die betrekking hebben op verwerking van groenten en fruit niet in aanmerking kunnen komen voor GMO-subsidie.

De procedure en het oordeel van het Gerecht

De zaak is bij het Gerecht aanhangig gemaakt door twee verwerkers van groenten en fruit. Zij waren het niet eens met het feit dat producentenorganisaties op grond van de bepalingen uit de Uitvoeringsverordeningen GMO-subsidie konden krijgen voor het verwerken van groenten en fruit, terwijl verwerkers deze subsidie moeten missen.

Het Gerecht stelt vast dat Verordening 1234/2007 (de integrale GMO-Verordening) niet voorziet in de mogelijkheid om verwerkingsactiviteiten die worden uitgevoerd door producentenorganisaties te subsidiëren. Daar komt in de visie van het Gerecht bij dat de eerbiediging van het beginsel van gelijke behandeling meebrengt dat geen onderscheid kan worden gemaakt tussen verwerkers die lid zijn van een producentenorganisatie en verwerkers die dat niet zijn. In het licht hiervan kan de Commissie volgens het Gerecht niet via Uitvoeringsverordeningen uitsluitend aan producentenorganisaties steun toekennen die de kosten in verband met verwerkingsactiviteiten dekt. Temeer nu dat tot gevolg zou hebben dat verwerkers die geen lid zijn van een producentenorganisatie worden benadeeld ten opzichte van producentenorganisaties voor zover deze verwerkingsactiviteiten verrichten.

Daarom kon de Commissie in Verordening 1580/2007, artikel 50 lid 3 Verordening 543/2011 niet bepalen dat producentenorganisaties aanspraak kunnen maken op GMO-subsidie ten behoeve van verwerkingsactiviteiten. Bijgevolg worden artikel 52 lid 2 bis tweede alinea Verordening 1580/2007, artikel 50 lid 3 Verordening 543/2011 en artikel 60 lid 7 Vo 543/2011 daarom nietig verklaard.

Gevolgen van de nietigverklaring

De Commissie heeft het Gerecht gevraagd te bepalen dat de uitvoeringshandelingen van de nietig verklaarde bepaling toch geldig zouden blijven. Het Gerecht gaat hier maar ten dele in mee.

Artikel 52 lid 2 bis tweede alinea Vo 1580/2007 en artikel 50 lid 3 Vo 543/2011 zien beiden op de berekening van de waarde van de afgezette productie. Deze waarde is van belang voor de berekening van de maximale GMO-subsidie die een producentenorganisatie kan ontvangen. De waarde van de afgezette productie die berekend is overeenkomstig artikel 52 lid 2 bis tweede alinea Vo 1580/2007 en artikel 50 lid 3 Vo 543/2011 blijven gehandhaafd. Deze handhaving is wel in tijd beperkt en heeft uitsluitend betrekking op aan de producentenorganisaties verrichte betalingen die zij verricht tussen 7 augustus 2010 (de datum inwerking-treding van Vo 687/2010) tot aan 30 mei 2013 (de datum van het onderhavige arrest). Dat de handhaving van deze betalingen moeten als definitief moet worden beschouwd heeft een praktische achtergrond. Het Gerecht wil voorkomen dat financiële verrichtingen waarbij de Commissie, de nationale betaalorganen (in Nederland het Productschap Tuinbouw) en de producentenorganisaties betrokken zijn, ten dele ter discussie worden gesteld, omdat alle op grond van de omstreden bepalingen aan laatstgenoemden betaalde steun dan opnieuw zou moeten worden berekend ten einde te bepalen welk gedeelte daarvan overeenkomt met de verwerkingsactiviteiten voor elk betrokken product. Het Gerecht is van mening dat dit aanzienlijke technische moeilijkheden zou opleveren.

Met betrekking tot de acties waarvoor op grond van artikel 60 lid 7 Vo 543/2011 GMO-subsidie is verleend, is het Gerecht evenwel van mening dat de gevolgen niet definitief zijn. Artikel 60 lid 7 Vo 543/2011 heeft betrekking GMO-subsidie ten behoeve van investeringen en acties die verband houden met verwerkings-activiteiten. Aangezien volgens het Gerecht de desbetreffende financiering naar de aard ervan volledig door de vastgestelde onrechtmatigheid wordt aangetast, staan ook de in het verleden verstrekte GMO-subsidies voor investeringen of acties ten aanzien van de verwerking van groente en fruit ter discussie.

Slot

Het is afwachten of de Commissie beroep in stelt tegen het arrest. Als het arrest in stand blijft, hebben de producentenorganisaties en hun leden het nakijken. Zij dachten dat zij zonder problemen aanspraak konden maken op GMO-steun voor verwerkingsactiviteiten. In weerwil van de tekst van Vo 1580/2007 en 543/2011 blijkt een dergelijke aanspraak niet te bestaan. Wederom een voorbeeld dat GMO-subsidie langzaam een vorm van Russisch roulette wordt. Waarop kan nog

vertrouwd worden als ook bepalingen van een Europese verordening zomaar nietig kunnen zijn? Hoe dan ook het laatste woord lijkt nog niet gesproken.

De vraag is verder nog wat het Productschap Tuinbouw gaat doen? Wordt er nu al GMO-subsidie teruggevorderd of wordt een eventueel hoger beroep afgewacht. In ieder geval doen Producentenorganisaties er goed aan een voorziening te treffen voor in het verleden ontvangen GMO-subsidie ten aanzien van verwerkingsactiviteiten.

Regie over de afzet en uitbesteding: conclusie van de A-G in de zaak Fruition

25 APRIL 2013

Op 23 april is de conclusie van Advocaat-Generaal Wahl (A-G) in de zaak Fruition gepubliceerd. In deze zaak heeft het High Court of Justice of England and Wales (High Court) het Hof van Justitie in een prejudiciële vraag verzocht of producentenorganisaties in de sector groenten en fruit essentiële activiteiten mogen uitbesteden en zo ja welke voorwaarden daar aan verbonden zijn. De A-G is van mening dat uitbesteding van essentiële activiteiten toegestaan is, mits de producentenorganisaties een zekere mate van zeggenschap over de gecontracteerde derden kan uitoefenen teneinde de doelmatige uitvoering van die activiteiten te verzekeren.

De casus

Fruition, een in Engeland gevestigde erkende producentenorganisatie in de sector groenten en fruit, had een afzetovereenkomst gesloten met Northcourt Group Ltd (Northcourt). De 101 leden van Fruition bezitten bijna 100 % van Northcourt, die op haar beurt 50 % van de aandelen in Worldwide Fruit (WWF) bezit. Northcourt gebruikt WWF als verkoopagent. WWF brengt nagenoeg 100 % van de producten van Fruition op de markt. WWF is voorts verantwoordelijk voor de organisatie van het vervoer, het sorteren, verpakken en toezicht op de kwaliteit van de producten, met inbegrip van de algemene productiecontrole namens Fruition. WWF verzorgt ook de technische diensten en de facturering. Feitelijk vormt WWF het hart van de hele organisatie. WWF verricht alle activiteiten die een producentenorganisatie normaliter zelf uitvoert.

Nadat de Europese Commissie over de constructie opmerkingen maakte besloot het Rural Payment Agency (RPA) aanvankelijk tot opschorting van de erkenning van Fruition als producentenorganisatie, en later tot de intrekking ervan. Fruition bestreed dat besluit, stellende dat volgens Verordening 2200/96 (Vo 2200/96) de uiteindelijke zeggenschap over de activiteiten die een producentenorganisatie aan derden overlaat, niet bij de aangesloten telers hoeft te berusten. Omdat het High Court zich afvroeg of een producentenorganisatie zeggenschap diende te houden over de activiteiten van door haar ingeschakelde derden teneinde te voldoen aan

de voorwaarden voor erkenning volgens Verordening 2200/96, en zo ja, in hoeverre, besloot het de procedure aan te houden en prejudiciële vragen te stellen.

Beantwoording prejudiciële vragen door de A-G

Rol van producentenorganisaties

Alvorens de prejudiciële vragen te beantwoorden, wijst de A-G erop dat producentenorganisaties op grond van Vo 2200/96 de hoofdpijlers van de gemeenschappelijke marktordening (GMO) zijn die op hun niveau zorgen voor de gedecentraliseerde werking daarvan. De verordening draagt de producentenorganisaties bepaalde taken op en verleent hun de daarmee corresponderende bevoegdheden. Bovendien hebben producentenorganisaties toegang tot openbare middelen van aanzienlijke omvang afkomstig uit het Europese Oriëntatie- en Garantiefonds voor de landbouw (EOGFL). Een blik op de huidige wetgeving bevestigt volgens de A-G dat die overwegingen ook thans nog gelden.

Mogelijkheid tot uitbesteding

Vo 2200/96 is in 2008 vervangen door Verordening 1234/2007 (Vo 1234/2007). Vo 1234/2007 bevat uitdrukkelijk regels voor de uitbesteding van activiteiten door producentenorganisaties. In Vo 2200/96 ontbraken een vergelijkbare regels. De A-G is echter van mening dat uitbesteding ook onder Vo 2200/96 mogelijk is.

Zeggenschap over de uitbestede activiteiten

Het overkoepelende oogmerk van de voor producentenorganisaties geldende erkenningsregels is volgens de A-G, te waarborgen dat producentenorganisaties in staat zijn hun essentiële activiteiten zodanig uit te oefenen dat de onderliggende openbare belangen op doelmatige wijze kunnen worden nagestreefd en verspilling, misbruik of zelfs frauduleus beheer van de ingezette openbare middelen wordt voorkomen. Eenmaal erkend, is een producentenorganisatie jegens de nationale en Europese autoriteiten als enige verantwoordelijk voor de uitvoering van die essentiële activiteiten en voor het gebruik van de ontvangen openbare middelen. Hieruit leidt de A-G af dat producentenorganisaties een zekere zeggenschap dienen te behouden over de partijen die zij (of, op hun beurt, die partijen) hebben gecontracteerd om de essentiële activiteiten uit te (laten) voeren. De A-G wijst er wel op dat dit zeggenschapsvereiste enkel geldt ten aanzien van de activiteiten die een groepering van producenten dient te verrichten om als producentenorganisatie te worden erkend.

Mate van zeggenschap

In de visie van de A-G wordt aan het zeggenschapsvereiste van artikel 11 Vo 2200/96 voldaan indien de producentenorganisatie over een reële mogelijkheid beschikt om toezicht te houden op de activiteiten van de ingeschakelde derde, en om zo nodig corrigerend op te treden teneinde te verzekeren dat de essentiële activiteiten van een producentenorganisatie op doelmatige wijze worden uitgevoerd. Deze toezichts- en correctiebevoegdheid kunnen op twee manieren worden veiliggesteld:

1. wanneer de producentenorganisatie enig eigenaar is van de derde en deze eigendomsstructuur ongewijzigd blijft gedurende de gehele periode waarin de derde de hem door de producentenorganisatie opgedragen taken verricht; of
2. de producentenorganisatie kan over de vereiste mate van zeggenschap beschikken op grond van een contractuele regeling. Een schriftelijke overeenkomst tussen partijen acht de A-G niet noodzakelijk. Een mondelinge overeenkomst, mits geldig volgens het nationale recht, zou kunnen volstaan.

Inhoud van de uitbestedingsovereenkomst

De uitbestedingsovereenkomst moet volgens de A-G voorzien in de mogelijkheid voor de producentenorganisatie om de derden bindende instructies te geven, ten minste wat de essentiële activiteiten van de producentenorganisatie betreft. De enkele mogelijkheid om achteraf op te treden volstaat niet. Evenmin is voldoende dat een producentenorganisatie en een door haar gecontracteerde derde zijn overeengekomen om enkel besluiten te nemen op basis van consensus. De producentenorganisatie moet feitelijk in staat zijn om foutief handelen van een derde te voorkomen.

Interessant is verder dat de A-G niet inziet waarom een producentenorganisatie zich absoluut zou moeten bezighouden met de fijnere details van de aan derden uitbestede dagelijkse bedrijfsvoering. Vo 2200/96 verlangt niet dat producentenorganisaties zich moeten kunnen inlaten met alle aspecten van de normale bedrijfsvoering van door hen ingeschakelde derden, noch dat deze derden niet een (min of meer) ruime beoordelingsmarge kunnen genieten bij de uitvoering van de hun opgedragen taken (zoals de vaststelling van de verkoopprijzen en de keuze van de afnemers). Evenmin is gezegd dat een producentenorganisatie een derde niet als agent zou kunnen aanwijzen en niet als principaal gebonden kan worden door overeenkomsten die de derde op haar naam is aangegaan.

De A-G is zelfs van mening dat het niet noodzakelijk is dat een producentenorganisatie gebruik maakt van haar mogelijkheden om controle uit te oefenen om aan het zeggenschapsvereiste uit Vo 2200/96 te voldoen. Het simpele feit dat die mogelijkheden bestaan, is daarvoor voldoende. Het is echter wel essentieel dat een producentenorganisatie in staat blijft tot ingrijpen, indien dit op zijn plaats is, om de doelmatige uitoefening van de essentiële activiteiten in de zin van Vo 2200/96 te verzekeren.

Minimumniveau

De A-G wijst erop dat de door Vo 2200/96 verlangde mate van zeggenschap het minimumniveau vertegenwoordigt dat de Uniewetgever essentieel achtte ter verzekering van de naleving van de regels van die verordening inzake het functioneren van producentenorganisaties. Lidstaten mogen regels invoeren die zwaardere eisen op het vlak van de zeggenschap stellen, en voorzien in procedurele voorschriften of bewijsregels.

Conclusie

In het licht van Vo 1234/2007 is het niet opmerkelijk dat de A-G van mening is dat een producentenorganisatie essentiële activiteiten mag uitbesteden aan derden. Dat een producentenorganisatie volgens de A-G een zekere mate van zeggenschap moet uitoefenen over de door haar gecontracteerde derden teneinde de doelmatige uitvoering van die activiteiten te verzekeren is evenmin verwonderlijk. Wel opvallend is dat de A-G van mening is dat derden een (min of meer) ruime beoordelingsmarge kunnen genieten bij de uitvoering van de hun opgedragen taken, zoals de vaststelling van de verkoopprijzen en de keuze van de afnemers. Hetzelfde geldt voor de opvatting dat het niet noodzakelijk is dat een producentenorganisatie gebruik maakt van haar mogelijkheden om controle uit te oefenen om aan het zeggenschapsvereiste te voldoen.

De conclusie van de A-G is slechts een (weliswaar zwaarwegend) advies aan het Hof van Justitie. Nu dus eerst maar afwachten of het Hof van Justitie de conclusie ook overneemt. Maar wat als de conclusie wordt overgenomen? Moet het Productschap Tuinbouw dan de huidige eisen voor uitbesteding bijstellen omdat deze alsdan strenger zijn dan nodig? Dat valt nog te bezien. Het Productschap Tuinbouw is in de visie van de A-G namelijk bevoegd om strenge eisen te stellen.

Commissie lanceert onderzoek naar keuze en innovatie in de voedselsector

3 JANUARI 2013

De Commissie heeft op 11 december 2012 aangekondigd dat zij de gevolgen van de recente ontwikkelingen in de detailhandel voor consumenten gaat onderzoeken. Gelet op de ontvangen signalen gaat de Commissie in het bijzonder onderzoeken of de toegenomen concentratie en het gebruik van huismerken zowel de keuze en innovatie in de Europese voedselbranche hebben beperkt.

Recente ontwikkeling in de voedselbranche

Als algemene trend is er in Europa de laatste decennia sprake van een toegenomen concentratie in de detailhandel. Dit consolidatieproces moet worden gezien in de context van een veranderend business model, waarbij detailhandelaren meer aandacht besteden aan het verkrijgen van efficiënties (door middel van een gecentraliseerde en meer geavanceerde distributie, standaardisatie etc.). Deze trend wordt in verband gebracht met een grotere marktmacht van de detailhandelaren ten opzichte van hun toeleveranciers. Deze grotere marktmacht stelt de detailhandelaren volgens de Commissie mogelijk in staat zich te bezondigen aan oneerlijke handelspraktijken. In het algemeen heeft de detailhandelaar inkoopmacht ten opzichte van de eigen toeleveranciers. De Commissie kan echter niet uitsluiten dat de toegenomen invloed verdergaande negatieve effecten heeft, namelijk dat een bepaalde detailhandelaar niet alleen marktmacht heeft ten opzichte van een of meerdere bepaalde toeleveranciers, maar over de meerderheid van toeleveranciers die op de betrokken markt actief zijn. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat de mededingingsregels het enkel hebben van marktmacht op zichzelf niet verbieden. Het is "slechts" verboden om van de marktmacht misbruik te maken.

Dat het een actueel thema betreft, wordt nog een geïllustreerd door de recente rond het inkoopbeleid van Albert Heijn. In september verschenen berichten in de media dat Albert Heijn extra korting verlangde van haar toeleveranciers. Volgens Albert Heijn moesten de toeleveranciers meebetalen aan de expansie van het supermarktconcern. Na heftig protest berichtten de media enkele dagen later al dat Albert Heijn de eis om extra korting had opgeschort. Het was overigens niet de eerste keer dat Albert Heijn in aanvaring kwam met toeleveranciers. Acht jaar

geleden weigerde koekfabrikant Peijnenburg haar 600g ontbijtkoek “kapot te laten dumpen”. Nadat Peijnenburg besloot niet langer 600g ontbijtkoek aan Albert Heijn te leveren, stapte Albert Heijn naar de rechter. Die stelde Peijnenburg in het vonnis van 10 februari 2005 echter in het gelijk. Peijnenburg mocht zich volgens de rechter tegen ruïnering van haar product verzetten, zonder daardoor meteen in strijd met mededingingsrecht te komen.

Gelijktijdig met het consolidatieproces, zijn detailhandelaren in toenemende mate huismerken gaan ontwikkelen. Met name de laatste tien jaar zijn deze huismerken steeds succesvoller geworden. De Commissie vraagt zich af of het consolidatieproces en het toegenomen succes van huismerken elkaar beïnvloeden. Op voorhand is op deze vraag volgens de Commissie geen antwoord te geven omdat de meningen verschillen.

- Oxera en EuroCommerce stellen dat de toegenomen concentratie van detailhandelaren en de hoge marktaandelen van huismerken elkaar in evenwicht kunnen houden indien de huismerken erop gericht zijn om de consumentenprijzen te verlagen, terwijl tegelijkertijd de toeleveranciers een redelijke marge wordt gegund.
- Anderzijds stelt Consumers International dat het consolidatieproces en het toegenomen succes van de huismerken elkaar ook kunnen versterken met dien verstande dat huismerken kunnen worden gebruikt om de marktmacht van de detailhandelaars te vergroten. Huismerken zouden merken van kleine toeleveranciers van de markt kunnen verdringen. Daarnaast kunnen huismerken worden gebruikt om de winstgevendheid van de detailhandelaren ten koste van de consumenten te vergroten.

Zorgen van de Commissie

De Commissie heeft drie redenen om onderzoek te doen naar keuze en innovatie in de voedselsector:

- Recent heeft de Commissie van diverse zijden, het Europees Parlement, deelnemers in Forum op hoog niveau voor een beter werkende voedselvoorzieningsketen, het Europees Economisch en Sociaal Comité, consumentenorganisaties, fabrikantenorganisaties, Copa Cogeca etc. verzoeken ontvangen om actie te ondernemen, stellende dat keuze en innovatie bedreigd worden door de handelwijze van de detailhandelaren. Hoewel de beweringen niet voldoende zijn onderbouwd en er ook andere meningen opgeld doen, is wel duidelijk dat steevast gerefereerd wordt aan het

feit dat, mede als gevolg van het succes van de huismerken, de marktmacht van de detailhandelaren toeneemt.

- De Commissie heeft geconstateerd dat de huidige structurele kenmerken van de detailhandelsmarkt een nader onderzoek rechtvaardigen. De navolgende trends en waarnemingen zijn voor de Commissie aanleiding na te gaan of er echt sprake is van mededinging op de detailhandelsmarkt:
 - de toegenomen concentratie van detailhandelaren in sommige lidstaten;
 - het feit dat huismerken een steeds groter deel uitmaken van de producten die in supermarkten worden verkocht.
- De beweringen dat er mededingingsrechtelijke problemen zijn in de detailhandel, zijn vergezeld gegaan van oproepen aan de Commissie om de relaties in de handelsketen te reguleren, in het bijzonder de relatie tussen de detailhandelaren en de toeleveranciers. De navolgende argumenten spreken volgens de Commissie voor nadere regelgeving:
 - Het is denkbaar dat de toegenomen marktmacht van detailhandelaren een negatief effect heeft op de mogelijkheid voor toeleveranciers om te investeren en te innoveren. Dit is met name relevant voor het mkb. Hoewel marktmacht van detailhandelaren op de korte termijn tot lagere consumentenprijzen kan leiden, kan er op de lange termijn welvaartsverlies optreden als investeringen uitblijven.
 - De regelgeving in de afzonderlijke lidstaten verschilt dermate van elkaar dat dit kan leiden tot onzekerheid bij die toeleveranciers die te maken hebben met verschillende markten.
 - Er is een aantal factoren dat ervoor zorgt dat de marktmacht van detailhandelaren blijft toenemen: toegenomen concentratie van detailhandelaren, schaalvergroting, verticale integratie, ontwikkeling van huismerken en het vormen van internationale inkooporganisaties.

Onderzoek

De Commissie roept in het persbericht geïnteresseerde onderzoekers op uiterlijk op 14 februari 2013 voorstellen in te dienen. De oproep en specificaties van het te verrichten onderzoek zijn inmiddels gepubliceerd. Het definitieve rapport wordt eind 2013 verwacht. De resultaten van het onderzoek zullen worden geëvalueerd en kunnen ertoe leiden dat de Commissie met voorstellen komt die de werking van de Europese voedselmarkten moeten verbeteren.

Over de auteur

Eric Janssen

Eric is sinds 1992 advocaat. Hij maakt deel uit van de vakgroep Aanbesteding, Mededinging, Staatssteun van de sectie Overheid en Vastgoed op ons kantoor in Nijmegen.

Hij heeft zich gespecialiseerd in het mededingingsrecht, staatssteun, compliance en marktordening in de landbouw (GMO). Over deze onderwerpen publiceert hij regelmatig en geeft hij lezingen, cursussen en gastcolleges.

Eric Janssen

T: +31 (0)24 381 31 27

E: e.janssen@dirkzwager.nl

www.dirkzwager.nl

Over Dirkzwager

Met kantoren in Nijmegen en Arnhem en ruim 260 medewerkers heeft Dirkzwager Advocaten en Notarissen N.V. op bijna elk terrein specialistische juridische kennis in huis. Actuele kennis van wet- en regelgeving en jurisprudentie, uiteraard, maar ook mensenkennis en kennis van de markten waarin onze cliënten opereren.

Die kennis zetten wij in voor onze cliënten en die delen we. Dat maakt ons bijzonder. En het zorgt ervoor dat onze cliënten in het voordeel zijn.

Maak kennis met **Dirkzwager**
advocaten & notarissen

Advocatuur Arnhem

Postbus 3045
6802 DA Arnhem
Kantoor Velperpoort
Velperweg 1
6824 BZ Arnhem
T +31 (0)26 353 83 00
F +31 (0)26 351 07 93

Notariaat Arnhem

Postbus 111
6800 AC Arnhem
Kantoor Velperpoort
Velperweg 1
6824 BZ Arnhem
T +31 (0)26 365 55 55
F +31 (0)26 365 55 00

Advocatuur Nijmegen

Postbus 55
6500 AB Nijmegen
Kantoor Stella Maris
Van Schaeck Mathonsingel 4
6512 AN Nijmegen
T +31 (0)24 381 31 31
F +31 (0)24 322 20 74

Notariaat Nijmegen

Postbus 1104
6501 BC Nijmegen
Kantoor Stella Maris
Van Schaeck Mathonsingel 4
6512 AN Nijmegen
T +31 (0)24 381 27 27
F +31 (0)24 324 07 26

E info@dirkzwager.nl
I www.dirkzwager.nl